

Göteborgs
Stad

2017

Social resursförvaltnings lägesbild över radikaliserings och våldsbejakande extremism

Samordning mot våldsbejakande extremism
Social resursförvaltning
Göteborgs Stad
Januari 2018

Innehåll

Inledning.....	4
Utgångspunkter.....	4
Avgränsningar.....	4
Omvärldsbevakning.....	6
Rapportering i lokala medier.....	6
Våldsbejakande extremistisk islamism.....	7
Magasin.....	8
Återvändare.....	9
Våldsbejakande högerextremism.....	9
Kommentarer i forum.....	12
Våldsbejakande vänsterextremism.....	12
Sociala medier och våldsbejakande miljöer.....	13
Säkerhetspolisens lägesbild.....	14
Lägesbild från Sveriges kommuner.....	14
Enkät.....	16
Metod.....	16
Vilka har svarat på enkäten?.....	16
Resultat.....	18
Våldsbejakande extremism i Göteborg.....	18
Förekomst av olika miljöer.....	19
Spridning av propaganda.....	22
Angrepp och skadegörelse.....	26
Hot, våld och trakasserier.....	29
Information till samordningsfunktionen.....	39
Händelser och aktiviteter i det offentliga rummet.....	39
Individer som visar sympatier och information om rekrytering.....	40
Protester och demonstrationer.....	40
Samtal om oro för individer.....	41
Arbete med individer.....	44
Sammanfattning.....	45

Inledning

Social resursförvaltning har i uppdrag att samordna Göteborgs Stads förebyggande arbete mot radikaliserings och våldsbejakande extremism. Enligt den [plan](#) som antagits av kommunfullmäktige, har samordningsfunktionen i Social resursförvaltning i uppdrag att ta fram en lokal lägesbild. Lägesbilden ska ligga till grund för kommande åtgärder.

Utgångspunkter

Lägesbilden utgår från de rekommendationer som Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism tagit fram; [Handledning och rekommendationer för att ta fram en lokal lägesbild och handlingsplan](#).

Syftet med lägesbilden är att ge en bild av hur radikaliserings och våldsbejakande extremism tar sig uttryck i Göteborg. Den avser i huvudsak händelser och information under år 2017. Vissa delar handlar om tidigare perioder.

Målgruppen är i första hand de som arbetar med förebyggande insatser i Göteborgs Stad, men även andra aktörer kan ha intresse av lägesbilden.

Lägesbilden består av tre delar:

- **Omvärldsbevakning.** Den första delen består av omvärldsbevakning inom området. Den lyfter exempelvis innehåll på sociala medier och propaganda samt en sammanställning av rapportering i lokala medier. I omvärldsbevakningen redogörs också för några forskningsrapporter.
- **Enkät.** Den andra delen består av resultaten från en enkät som skickats ut till medarbetare i Göteborgs Stad, till medarbetare på andra myndigheter och till verksamma inom civilsamhället. Frågorna är valda utifrån att de anses kunna ge en bild av hur situationen ser ut vad gäller radikaliserings och våldsbejakande extremism i Göteborg.
- **Sammanfattning av information till samordningsfunktionen.** Den avslutande delen i lägesbilden bygger på samordningsfunktionens egen information. Samordningsfunktionen får till exempel regelbundet olika typer av information från andra verksamheter i Göteborgs Stad och från samverkansnätverk.

Avgränsningar

Det här är en lägesbild framtagen av Social resursförvaltning i Göteborgs Stad. Det är nödvändigt att understryka att olika myndigheter har olika uppdrag och lägesbilder. Lägesbilden som presenteras utgår från det kommunala uppdraget som samordningsfunktionen har och bygger på information från öppna källor.

Vad gäller enkäten är det viktigt att betona att den enbart riktats till yrkesverksamma och aktörer inom civilsamhället. Den är inte riktad till invånare och är till exempel inte en mätning av deras syn på trygghet och otrygghet. Här finns en tydlig skillnad mot så kallade trygghetsundersökningar, som i stället fokuserar på att belysa invånarnas oro utifrån frågor om otrygghet och oro för brott.

Vad gäller redovisningen av information kring individer och händelser är den avgränsad till det som inkommit till samordningsfunktionen på Social resursförvaltning.

Slutligen bör understrykas att lägesbilden inte gör anspråk på att vara vetenskaplig. Det innebär bland annat att vi inte inkluderar begreppsdefinitioner som rör sakområdet radikaliserings, våldsbejakande extremism och terrorism. De tre delarna i lägesbilden bör i stället betraktas som en indikation på hur radikaliserings och våldsbejakande extremism kan ta sig uttryck i Göteborg.

Omvärldsbevakning

Omvärldsbevakning är en central del i samordningsfunktionens arbete. Fokus ligger på att inhämta information, erfarenheter och fakta som samordningsfunktionen bedömer är relevant för uppdraget. Syftet är att öka kunskapen och förståelsen för hur olika omvärldsfaktorer påverkar situationen i Göteborg. I det vardagliga arbetet består samordningsfunktionens omvärldsbevakning av att:

- Bevaka vad som rapporteras i svenska och utländska medier.
- Bevaka innehåll på sociala medier och sajter med kopplingar till våldsbejakande rörelser.
- Ta del av nationell och internationell forskning inom området.
- Hämta information via samverkansstrukturer på lokal, nationell och internationell nivå.

Rapportering i lokala medier

Genom mediearkivet Retriever research har samordningsfunktionen gått igenom rapporteringen i lokala medier under januari-november år 2017. Genomgången gör inte anspråk på att vara heltäckande, men är ett försök till att identifiera återkommande ämnesområden i medierna.

Samordningsfunktionen har utgått från ett antal sökord med koppling till ämnesområdet. Värt att nämna är att diskussionerna kring begrepp är många; oftast finns olika tolkningar av ord som "terrorism", "radikalisering" eller "våldsbejakande extremism". Ledare, debattartiklar och insändare är inte med. I sökningen ingick följande medier: Göteborgs-Posten, GT, ETC Göteborg, Göteborg Direkt, Metro Göteborg, Göteborgs Fria Tidning, SVT Nyheter Väst och Sveriges Radio P4 Göteborg.

Nedan beskrivs de ämnesområden som återkom i den lokala rapporteringen under 2017:

- Bombdåden mot Syndikalisternas lokal och mot två flyktingboenden under slutet av 2016 fortsatte uppmärksammas under 2017. Det massmediala utrymmet ökade när personer greps och åtalades för dåden. De flesta lokala medier ägnade stort fokus åt de misstänkta personerna och deras kopplingar till Nordiska motståndsrörelsen (NMR).
- Den utlysta demonstrationen av NMR den 30 september 2017 i Göteborg fick stort medialt utrymme såväl före, under och efter aktiviteten. Mycket av rapporteringen handlade om huruvida det är rätt eller fel att låta nazistiska grupperingar demonstrera. En del rapportering handlade också om hur polisen hanterade frågan.
- Ett återkommande ämnesområde handlade om den ökade aktiviteten från NMR och liknande grupper. Rapporteringen handlade om hur NMR syns mer i det offentliga rummet, sprider propaganda och genomför utåtriktade aktiviteter.
- Vad gäller den våldsbejakande islamistiska extremismen ägnades stort fokus åt IS och andra terrorgruppers förluster och minskade inflytande i Syrien och Irak. Det diskuterades hur situationen påverkar Sverige och Göteborg. Ofta uttalade sig experter och forskare av olika slag i frågan.

- En återkommande fråga berörde de så kallade återvändarna och samhällets förmåga eller oförmåga att hantera dem. Diskussioner om åtgärder och inte minst kommunernas roll återkom flitigt. Även diskussionen om informationsdelning mellan myndigheter var ett återkommande tema.
- De lokala medierna rapporterade också om hur de så kallade krigsresorna minskade och hur det hänger ihop med återvändare, men också med frågan om ensamagerande som inspireras av IS och liknande grupper.
- Terrordådet på Drottninggatan i Stockholm fick givetvis stort medialt utrymme, inte minst kopplat till resonemang om riskpersoner och individer som inspireras av IS ideologi för att utföra terrordåd i Europa.
- I mycket av rapporteringen berördes också hur attentatsrisken i Europa och Sverige inte nödvändigtvis kommer att minska, utan till och med kan öka. De upprepade terrordåden i Europa uppges bekräfta bilden och förstärks ofta genom olika experters uttalanden i ämnet.
- En ytterligare fråga som återkom under 2017 var möjligheten för individer att "avradikaliseras" och hoppa av extremistmiljöer.
- I slutet av 2017 får också attacken mot synagogan i Göteborg mycket uppmärksamhet i medierna.

Våldsbejakande extremistisk islamism

I Göteborg finns individer som öppet visar sin sympati för IS och liknande grupper och som delar och sprider material till sin bekantskapskrets och i offentliga miljöer. Exempel på platser där spridning ägt rum är skolor, bibliotek, lokala torg och idrottshallar. Det förekommer också slutna möten och föreläsningar på olika platser i staden, med självutnämnda predikanter och imamer.

Propagandan från den våldsbejakande islamistiska extremismen har ett tydligt budskap för att förändra individers beteende och uppfattningar. Innehållet fokuserar på att få individen att känna sig meningsfull och att skapa en alternativ identitet. Tillhörigheten är viktigt. Ofta står propagandan i direkt motsats till vad individen får från familj, släkt eller samhället i övrigt.

Enligt rapporten Det digitala kalifatet (2017) från Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, är propagandan strategisk utformad kommunikation. Genom att förmedla kris- och hotscenarier stressas mottagaren till att söka snabba, absoluta lösningar.¹ Propagandan kan även innefatta spridning av osanna påståenden kring islams historia och lära. Syftet är att legitimera våld och terror, något som avvisats av bland andra muslimska ledare och grupper.²

¹ FOI rapport nr FOI-r—4429-SE, Det digitala kalifatet, en studie av islamiska statens propaganda, sida 45-46

² <https://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-islam-scholars/muslim-scholars-present-religious-rebuttal-to-islamic-state-idUSKCN0HK23120140925>

IS har upprättat olika plattformar i syfte att sprida sitt budskap till kontakter över nationsgränser. Det visar bland annat en rapport från Brookings Institution från 2015. Rapporten lyfter hur plattformen Twitter används för att producera propagandamaterial och bidra till rekryteringsprocessen.³ Aktiviteterna sker i såväl öppna som slutna plattformar på sociala medier och internet. Experter beskriver dessa forum som ekokammare för radikaliserings.⁴

Samordningsfunktionen har information om hur den här propagandan når individer i Göteborg, särskilt unga personer. Det handlar om videofilmer, poddar, musik, artiklar, tidsskrifter, dokumentärer, personliga berättelser, föreläsningar och bilder. Teman som återkommer är tillhörighet, offerkänsla och den utopiska bilden av kalifatet och välsignelsen i att fostra barn och unga efter IS ideologi.

Magasin

Vid många tillslag som polis och säkerhetspolis gjort runt om i världen hos misstänkta extremister och terrorister har man hittat exemplar av magasin producerade av IS och liknande grupper. Det vittnar om den centrala roll magasinen spelar för att nå och inspirera individer.

Samordningsfunktionen har information om att även magasinen nått unga i Göteborg.

Mellan sommaren 2014 och sommaren 2016 gav IS ut magasinet Dabiq magazine. Varje månad publicerades material i syfte att bland annat legitimera IS och rörelsens ideologi. Materialet gavs ut på flera språk för att få så stor spridning som möjligt. Magasinet ifrågasattes och avvisades av muslimska ledare och rörelser runt om i världen.⁵ Dabiq magazine och annat webbaserat material ersattes under hösten 2016 av ett nytt propagandamagasin, vid namn Rumiya magazine.

I magasinet Rumiya magazine har bland annat uppmaningar gjorts till sympatisörer att stanna och utföra terrorattentat i det land personer antingen vistas i eller är födda i. I tredje numret av Rumiya magazine, gav IS ledare Abu Bakr al-Baghdadi en detaljerad instruktion om hur man utför ett terrorattentat med hjälp av ett fordon, i det här fallet en truck.⁶

I sammanhanget är det relevant att nämna terrorattentatet riktat mot Charlie Hebdo's redaktion i Frankrike, där två bröder mördade tolv personer i januari 2015.⁷ Ett av offren var chefredaktören för Charlie Hebdo som tillsammans med andra eftersöktes av våldsbejakande islamistiska extremister – döda eller levande – i en tidigare publicering i Inspire magazine 2013.⁸ Inspire magazine fungerade

³ https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/isis_twitter_census_berger_morgan.pdf

⁴ Samordningen mot våldsbejakande egen dokumentation av omvärldsbevakning via sociala medier.

⁵ <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/07/muslim-leaders-reject-baghdadi-caliphate-20147744058773906.html>

⁶ <https://clarionproject.org/islamic-state-isis-isil-propaganda-magazine-dabiq-50/>
<http://nordic.businessinsider.com/isis-al-qaeda-london-attack-2017-3?r=US&IR=T>

⁷ <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/al-qaeda-in-yemen-admits-responsibility-for-charlie-hebdo-attacks-and-warns-west-of-more-tragedies-9976898.html>

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6067185>

⁸ <https://www.theatlantic.com/international/archive/2013/03/al-qaeda-most-wanted-list/317829/>

vid den tidpunkten inte bara som en plattform för rekrytering, utan innehöll också till exempel instruktioner på hur man bygger bomber.⁹

Återvändare

Under år 2017 har frågan om så kallade återvändare varit aktuell. Det finns många uppfattningar om hur Sverige ska hantera återvändare och kommunerna nämns ofta som en viktig part i arbetet.

Inledningsvis fanns lite information om antalet återvändare och gruppens sammansättning avseende ålder, kön och bakgrund, men 2017 kom rapporten *Swedish Foreign Fighters in Syria and Iraq. An Analysis of open-source intelligence and statistical data.*¹⁰ Rapporten redogör för hur många som rest till Syrien och Irak för att strida och återvänt fram till september år 2016. Den visar att 80 procent av de personer som rest från Sverige har anslutit sig till IS samt att 30 procent anslutit sig till Jabhat al Nusra. Enligt rapporten är det ett slags "cross-over-fenomen" där aktörer rör sig mellan och inom de olika grupperingarna. Totalt av de som rest är 76 procent män och 24 procent kvinnor. Andelen kvinnor som reste ökade från några få under år 2012 till 40 procent under år 2015. Det är en bild som samordningsfunktionen delar. Under den här perioden handlade flera crosstal om unga kvinnor i Göteborg.

Rapporten beskriver hur genomsnittsåldern för resenärer är 26 år. Ålderskillnaden mellan könen är liten. Av de som rest kommer majoriteten från fyra län; Västra Götalands län, Stockholms län, Skåne län och Örebro län. Mer än 70 procent kommer eller bor i vad Nationella Operativa Avdelningen definierar som särskilt utsatta områden.¹¹ Fram till september år 2016 hade totalt 106 av 267 individer, motsvarande 40 procent, återvänt till Sverige. Drygt 40 procent var kvar i konfliktområdet eller i närliggande länder. Resterande 49 individer, samtliga män, hade dött i konfliktområdet.

Vad gäller återvändare som är föremål individ- och familjeomsorgen i Göteborg har samordningsfunktionen endast kännedom om en handfull ärenden, främst kvinnor och barn.

Våldsbejakande högerextremism

Samordningsfunktionen arbetar med att följa och förstå den våldsbejakande högerextremismen, genom att exempelvis ta del av information på hatsajter med nazistiska och rasideologiska budskap.

I omvärldsbevakningen ägnar samordningsfunktionen särskilt fokus åt Nordiska motståndsrörelsen (NMR) eftersom den är mest synlig och aktiv, i Sverige och i Göteborg. En viktig plattform för NMR är hemsidan nordfront.se där information om ideologi och aktiviteter publiceras. Det finns också sajter som inte lika tydligt är kopplade till definierade grupper, men som ideologiskt ligger nära grupper som NMR. De sajterna kommer inte beröras i omvärldsbevakningen.

Enligt rapporten *Det vita hatet: radikal nationalism i digitala miljöer (2017)* fanns det i september 2017 totalt 4 262 artiklar och 117 259 kommentarer på nordfront.se. För att kunna publicera en kommentar behöver personen registrera sig. Enligt rapporten fanns det 12 912 registrerade

⁹ <https://www.theatlantic.com/international/archive/2013/03/al-qaeda-most-wanted-list/317829/>

¹⁰ <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1110355/FULLTEXT01.pdf>

¹¹ <https://polisen.se/PageFiles/683149/Utsatta%20omr%C3%A5den%20-%20social%20ordning,%20kriminell%20struktur%20och%20utmaningar%20f%C3%B6r%20polisen.pdf>

användare.¹² Antalet aktiva medlemmar på nordfront.se har sedan 2010 ökat från 111 användare till 4 451 aktiva användare.¹³

Under 2017 har NMR uppmärksammats mer än tidigare. Den militanta nazistiska rörelsen har med sina systerorganisationer runt om i Norden vuxit och effektiviserat förmågan att mobilisera och synas. Med ett vålds- och skrämsekäppligt kapital och med medlemmar tidigare kända för brott som mord, dråp, vapeninnehav och misshandel, utgör NMR ett hot mot demokrati och mänskliga rättigheter.

Individer i NMR har kopplingar med individer och rörelser i andra länder. Till exempel har medlemmar i NMR tagit kontakt med den ryska organisationen Ryska impiriska rörelsen sedan något år. Det finns också information om att medlemmar i Ryska impiriska rörelsen varit på besök i vad NMR själva benämner som Näste 2. Näste 2 utgör området Västra Götaland län samt Jönköping län. Två medlemmar från Göteborg förekommer på bilder upplagda på nätet av Ryska imperiska rörelsen. Personerna på bilderna har bland annat genomgått militär träning. Båda har dömts för bombattentaten mot Syndikalisternas lokal och mot två flyktingboenden i Göteborg.

Det finns tydliga signaler på hur svenskar och andra européer söker sig till konflikten i Ukraina och ansluter sig till olika paramilitära grupper på båda sidor i konflikten. En del av de svenskar som rest har koppling till NMR och liknande miljöer.

Utifrån omvärldsbevakningen konstaterar samordningsfunktionen slutligen att NMR fokuserar på tre huvudsakliga områden:

1) Tillgång till den politiska arenan.

NMR har en strategi som handlar om att ta sig in i kommunfullmäktige i mindre kommuner. Ett sätt att synas har varit att fokusera på aktuella samhällsfrågor som trygghet, integration och migrationspolitik, exempelvis när flyktingboenden i Göteborg debatterades under 2015. Ett annat exempel är initiativet med trygghetsvärdar för att ge framför allt kvinnor trygghet.

I juli 2015 godkändes NMR:s politiska gren av Valmyndigheten, vilket de själva ser som ett viktigt genomslag:

”Nordiska motståndsrörelsens politiska viljeriktning sammanfattas i nio programpunkter. Dessa punkter innehåller de viktigaste åtgärderna som Nordiska motståndsrörelsen kommer vidta när makten tagits tillbaka från de folkfientliga krafter som nu styr över de nordiska folken.”¹⁴

Genom samverkan med kollegor i kommuner där NMR har mandat i kommunfullmäktige har samordningsfunktionen fått information om konsekvenser det medfört. NMR har använt sig av ett beteende och av en taktik som försvårar arbetet i den demokratiska processen. Andra ledamöter och partier har ibland funnit obehag i att finnas i rummet. Det finns också tjänstepersoner i kommuner, politiker eller verksamma inom civilsamhället som blivit hotade och förföljda.

¹² Rapport nr: FOI-r—4463—SE Det vita hatet: radikal nationalism i digitala miljöer, sid 40

¹³ Ibid, sidan 16.

¹⁴ https://www.nordfront.se/wp-content/uploads/2015/12/var_vag_UTGAVA_1_01.pdf

2) Aktivism i sammansatta eller lösa nätverk

”Aktivist är vår högsta grad av officiellt medlemskap och kräver att du är redo att leva ditt liv för kampen... och vill ställa dig maximalt till förfogande för vårt folks räddning. Som aktivist håller du dig i god fysisk form och är helst, men inte tvunget, offentlig i ditt engagemang.”¹⁵

Vad gäller den lokala bilden sker rekryteringsförsök både på sociala medier och ute i Göteborgs stadsdelar. Områdena definieras av NMR själva som ”vita områden”. Aktivister och rekryter riktar in sig på platser med hög ungdomsnärvaro. NMR:s aktiviteter kan innefatta slutna möten och utbildningscirklar av olika slag, men också gemensamma utomhusaktiviteter, där bland annat kampsportsträning ses som ett obligatoriskt moment. De mest aktiva aktivisterna är födda på 80- och 90-talet.

Det är viktigt att nämna hur det under 2017 skedde en upptrappning från NMR med bland annat försök till bombattentat samt utförande av bombattentat. Det har även förekommit trakasserier och hot mot medborgare med annan politisk uppfattning, religiös tillhörighet och sexuell läggning. En förklaring ligger i rörelsens grundtanke om att ta kontroll över Norden genom våldsam revolution till vilket pris som helst.

En mer aggressiv metodik tillämpas efter NMR:s demonstration i Göteborg, där man inte avser att ansöka om tillstånd för demonstration eller andra aktiviteter. NMR är öppna med att man kommer öka sina aktiviteter under det kommande valåret.

NMR har sju olika nästen, varav ledarskiktet finns i Dalarna. NMR försöker genom sin aktivism etablera sig som en legitim och alternativ aktör runt om i landet genom att bygga ett socialt kapital som främjar deras intressen. De riktar in sig mot majoritetssamhället. En normförskjutning i val av ord och frågor som matchar majoritetssamhällets oro är en medveten strategi för att polarisera samhället. Aktivismen behöver inte enbart fokusera på det ovannämnda utan kan även innefatta en ”god-granne-strategi” för att bistå den vita rasen, genom exempelvis soppkök, grannsamverkan och trygghetsaktiviteter.

Samordningsfunktionen har identifierat hur NMR och liknande rörelser försökt använda kommunala anläggningar och lokaler i Göteborg för att bedriva sin aktivism.

3) Fokus på digitala plattformar

På organisationens hemsida nordfront.se samt på hemsidan för Näste 2 (Västra Götalands län och Jönköpings län), publiceras frekvent nyhetsartiklar och uppdateringar om aktioner runt om i landet. Här finns huvudrubriker som Nyheter, Motståndsrörelsen, Världsåskådning, Kultur, Historia, Natur, Samhälle, Livsstil samt rörelsens egen radio och TV Nordfront. Nordfront publicerade 5 januari 2018 en årlig verksamhetsrapport för år 2017, där bland annat Göteborg hamnar på plats nummer 5 på

¹⁵ Källa: www.nordfront.se

listan över var flest aktiviteter ägt rum. NMR sammanfattar året i Norden i totalt 21 punkter. Det är tydligt att den nynazistiska rörelsen utgår från och är mest verksam i Sverige.¹⁶

På sin hemsida beskriver NMR själva vilka aktiviteter de genomfört i Göteborg under 2017. Nedan följer en sammanställning:

- Utomhusaktivitet eller kampsportsträning: fem gånger. I några fall med inbjudna utländska aktörer från bland annat Ryssland, Vitryssland och Tyskland.
- Flygbladsutdelning eller spridning av klistermärken och annan propaganda: 25 gånger.
- Studiecirklar, information och gruppmöten: 13 gånger.
- Manifestation eller demonstration: tio gånger.
- Sammandrabbning med motståndare: två gånger.

Kommentarer i forum

Bland kommentarerna på hemsidan nordfront.se kan det bland annat förekomma subtila hot. Det förekommer också diskussioner mellan sympatisörer och medlemmar i NMR om till exempel mordbrand kring flyktingboenden. Fler exempel på kommentarer är hur Norden är ockuperat av rasfrämlingar, hur rasens och folkets överlevnad står på spel, att radikal kamp krävs och att HBTQ är svenskfientligt. Olika så kallade landsförrädare pekas ut och det beskrivs hur barn och unga hjärntvättas av våra svenska skolor. Det förekommer också förnekelse av förintelsen. I rapporten Det vita hatet: radikal nationalism i digitala miljöer (2017) finns en sammanställning över kategorier av samtalsämnen som återkommer. Det handlar främst om media, politik, Sverige, brott, judar, invandring och nationalism.¹⁷

Samordningsfunktionen har kunnat identifiera hur viktiga händelser i samhället ofta synliggörs via kommentarsfälten för att nå likasinnade. På så vis triggas gruppen eller en enskild person till att uttrycka hot, hat, demonisering eller i värsta fall antydningar om våld. Glorifiering av dömda medlemmar eller sympatisörer är inte heller främmande för rörelsen.

Våldsbejakande vänsterextremism

Vad gäller den vänsterextremistiska miljön har samordningsfunktionen fått in lite information. Det har kommit ett fåtal informationsuppslag om aktiviteter. De har handlat om spridning av propaganda vid offentliga platser som buss- och spårvagnskurer och vid några enstaka fall skolor. Det har också kommit information om en kampanj mot individer i Göteborg som pekas ut som nazister. Utöver det har ett orossamtal handlat om en individ som finns i miljöerna.

Den vänsterextremistiska miljön använder sociala medier med stor försiktighet, i jämförelse med de andra miljöerna. Vid ett par tillfällen har dock deras plattformar aktiverats för att synliggöra aktiviteter från motståndarna, vit makt. Det har även förekommit att individer filmat utförda brott som vandalisering, förstörelse av allmän egendom eller inbrott hos någon de betecknar som fiende. Det finns också signaler om kopplingar till huligangrupperingar inom fotbollen.

¹⁶ <https://www.nordfront.se/motstandsrorelsens-verksamhet-i-sverige-2017.smr>

¹⁷ Rapport nr: FOI-r—4463—SE Det vita hatet: radikal nationalism i digitala miljöer, sid 41

Antifascistisk auktion (AFA) har en hemsida som varit nedstängd, men som aktiverades i samband med en kampanj vid namn "lär känna din lokala nazist". Kampanjen innehöll information om individer som AFA pekat ut som nazister. Namn, ålder och adress publicerades.

Den vänsterextremistiska miljön uppmanade också allmänheten att ansluta sig till motdemonstrationer under NMR:s demonstrationer och manifestationer, särskilt under demonstrationen 30 september 2017 i Göteborg. I samband med 30 september glorifierades det våld som förekom. I efterspelet var den vänsterextremistiska miljöns budskap i texter, foton och videoklipp att man segrat över nazisterna.

Sociala medier och våldsbejakande miljöer

En kontinuerlig bevakning av innehåll på sociala medier är relevant för att förstå de våldsbejakande miljöerna idag. Det är på sociala medier och internet som rörelserna sprider ideologi, hatbudskap, inspiration, strategier och information om aktiviteter. Här förekommer också ett antal beteenden som är brottsliga. I sociala medier skapas digitala mötesplatser för likasinnade. Rörelserna hoppas att nyfikna individer ska finna en alternativ plats i det virtuella samhället och det finns särskilt fokus på unga och sårbara människor.

Övergången från traditionella medier till sociala medier och internet har gjort att våldsbejakande rörelser lättare kan nå ut med och förankra ickedemokratiska idéer. Det finns individer som försöker implementera och påverka familj, släkt, vänner och andra i sitt närområde och enligt Säkerhetspolisens årsbok från 2016 är sociala medier "den i särklass största plattformen för radikaliserings".¹⁸

Samordningsfunktionen bevakar kontinuerligt medier och sociala medier på andra språk än svenska. Syftet är att få kunskap om information som når medborgare i Göteborg, eftersom utlandets påverkan kan ha koppling till olika former av social oro och våldsbejakande extremism.

Omvärldsanalysen i lägesbilden ger inte någon heltäckande bild över material som beskrivit kopplingen mellan våldsbejakande extremism och sociala medier. Nedan följer dock några exempel på rapporter som ur ett kommunalt perspektiv bidragit med relevant kunskap. Vissa rapporter släpptes tidigare än 2017.

- I oktober 2011 gav regeringen Statens medieråd i uppdrag att beskriva förekomsten av antidemokratiska budskap på internet och i sociala medier som riktar sig till barn och unga. Syftet var att kartlägga och analysera extremistiska internetmiljöer, dess utformning samt innehållet i politisk och religiös propaganda och hur rekryteringsstrategier kan identifieras.¹⁹ Uppdraget resulterade i rapporten [Våldsbejakande och antidemokratiska budskap på internet](#).

¹⁸ http://www.sakerhetspolisen.se/download/18.1beef5fc14cb83963e73914/1489594358903/Arsbok2016_webb.pdf

¹⁹ <https://statensmedierad.se/download/18.6cd9b89d14fef0c4f5cc161/1443612657235/Valdsbejakande-och-antidemokratiska-budskap-pa-internet.pdf>

- I juni 2016 gav regeringen Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, i uppdrag att kartlägga och analysera våldsbejakande extremistiska propaganda.²⁰ Uppdraget har resulterat i tre rapporter, [Hatbudskap och våldsbejakande extremism i digitala miljöer](#), [Det digitala kalifatet. En studie av Islamiska statens propaganda](#) samt [Det vita hatet: radikal nationalism i digitala miljöer](#).
- Centrum för asymmetriska hot-och terrorismstudier vid Försvarshögskolan har tagit fram flera publikationer som varit relevanta i sammanhanget. Till exempel synliggjorde rapporten [Våldsbejakande islamistisk extremism och sociala medier](#) radikalisering och propagandaspridning online. Den visade till exempel hur individer i miljöerna kunde "dra in" någon i våldsbejakande islamistisk extremism online.²¹
- Internetstiftelsen i Sverige (IIS) tar fram årliga rapporter om svenska folkets internetvanor. Rapporten [Svenskarna och internet \(2017\)](#) visar hur användningen av sociala plattformar och nätverk fortsätter öka. I gruppen 16-25 år har en 100-procentig användning uppnåtts, vilket gör barn och unga särskilt sårbara för propaganda.
- Barnombudsmannen släppte 2018 rapporten [Barns och ungas erfarenheter av våldsbejakande islamistisk extremism \(2018\)](#). Rapporten belyser barnens egna berättelser om varför barn och unga radikaliseras. Tillhörighet är en variabel som lyfts som orsak. Propaganda på sociala medier med löften om gemenskap och ett bättre liv är också en orsak som återkommer i rapporten.
- Rapporten [The Fringe insurgency. Connectivity, Convergence and Mainstreaming of the Extreme Right \(2017\)](#) beskriver hur våldsbejakande högerextremister i världen är aktiva och samordnar sig främst på sociala medier för att uppnå gemensamma mål.

Säkerhetspolisens lägesbild

Säkerhetspolisens lägesbild är viktig för samordningsfunktionens omvärldsbevakning. Enligt Säkerhetspolisens lägesbild från år 2017 finns det cirka 3 000 individer i Sverige som är aktiva inom de olika definierade extremistmiljöerna. Uppskattningsvis är 2 000 individer kopplade till islamistisk extremism och resterande till högerextremistisk miljö och vänsterextremistisk miljö. Utöver de cirka 300 individer som rest från Sverige för att ansluta sig till IS och liknande terrorklassade grupper, finns också obekräftade uppgifter på att individer rest till andra konfliktområden som Ukraina.²²

Lägesbild från Sveriges kommuner

Värt att nämna är också några uppgifter ur den lägesbild Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism tagit fram. Den visade att 73 procent av Sveriges kommuner uppger att det finns våldsbejakande extremistmiljöer eller individer i deras kommuner. Ytterligare 8 procent

²⁰ <https://www.foi.se/om-foi/regeringsuppdrag/valdsbejakande-extremism.html>

²¹ <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:867179/FULLTEXT01.pdf>

²² http://www.sakerhetspolisen.se/download/18.1beef5fc14cb83963e73914/1489594358903/Arsbok2016_webb.pdf

uppges att det även rör sig om tillresande individer som inte bor i kommunen. Det är främst den högerextremistiska miljön med sina 48 procent som är synlig. Den islamistiska extremistiska miljön står för 23 procent och vänsterextremistiska miljön för 10 procent enligt lägesbilden.²³

Enligt resultat av den enkät som presenteras på kommande sidor är det den islamistiska våldsbejakande miljön som är mest förekommande i Göteborg, även om den högerextremistiska miljön blivit allt mer synlig. Enligt enkäten förekommer även den vänsterextremistiska miljön mer frekvent än vad samordningsfunktionen haft kunskap om innan. I ett flertal kranskommuner till Göteborg stämmer dock bilden att den högerextremistiska miljön är mest förekommande. Det visar att samordningsfunktionen behöver stärka samverkan med kranskommunerna, eftersom individer rör sig mellan kommuner och även använder Göteborg som arena.

²³ <http://www.samordnarenmotextremism.se/wp-content/uploads/2016/11/L%C3%A4gesbild-v%C3%A5ren-2017.pdf>

Enkät

I den här delen av lägesbilden redovisas resultaten från den enkätundersökning som samordningsfunktionen skickat ut.

Metod

Enkätundersökningen genomfördes mellan 9 oktober 2017 och 3 november 2017. Frågorna byggde i huvudsak på [Handledning och rekommendationer för att ta fram lokal lägesbild och handlingsplan](#) från Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. Några frågor lades till för att få lokal kunskap. Enkäten bestod av frågor med svarsalternativ, men även av öppna frågor med fritextsvar. Det sistnämnda torde öka sannolikheten till utförliga svar där respondenten får tänka mer fritt.²⁴

Enkäten skickades till sammanlagt 920 e-postadresser. Totalt inkom 533 svar, vilket ger ett bortfall på 42 procent. Ett femtiotal av de utsända enkäterna studsade tillbaka eftersom e-postadressen inte fungerade. Det gällde framför allt e-postadresser inom civilsamhället.

Vilka har svarat på enkäten?

Samordningsfunktionen har använt e-postadresser till personer i de befintliga samverkansstrukturer som finns i Göteborg för att sprida enkäten. I Göteborg samverkar till exempel polisområde Storgöteborg och Göteborgs Stad utifrån en modell som kallas Trygg i Göteborg.

Enkäten har också skickats till ett stort antal nyckelpersoner i Göteborgs Stad, både i kommunala förvaltningar och bolag. Enkäten har även skickats till nyckelpersoner på andra myndigheter, bland andra polisen, Kriminalvården och Arbetsförmedlingen. Även medarbetare inom sjukvården i Västra Götalandsregionen har fått enkäten.

Enkäten har skickats till ett stort antal aktörer inom civilsamhället. Syftet har varit att vända sig till organisationer eller föreningar som får bidrag från Göteborgs Stad. För att få kontaktuppgifter har samordningsfunktionen samarbetat med Idrotts- och föreningsförvaltningen, enheten för stöd till social ekonomi vid Social resursförvaltning samt Myndigheten för stöd till trossamfund.

Totalt 160 rektorer på kommunala och fristående grundskolor och gymnasieskolor har fått enkäten. Vem på de berörda skolorna som sedan fyllt i själva enkäten går däremot inte att fastställa, även om utskicket gått till rektorerna.

Spridningen av respondenter över de olika stadsdelarna är relativt jämn. Det är 15 procent som svarat att deras verksamhet inte är knuten till någon särskild stadsdel.

Nedan tabell illustrerar fördelningen. Notera att en stor andel är från ideella organisationer eller föreningar, 53 procent.

²⁴ Flyvbjerg 2001: 40–42, Alvesson & Sköldberg 2008: 63–65.

Fördelning bland de som svarat på enkäten

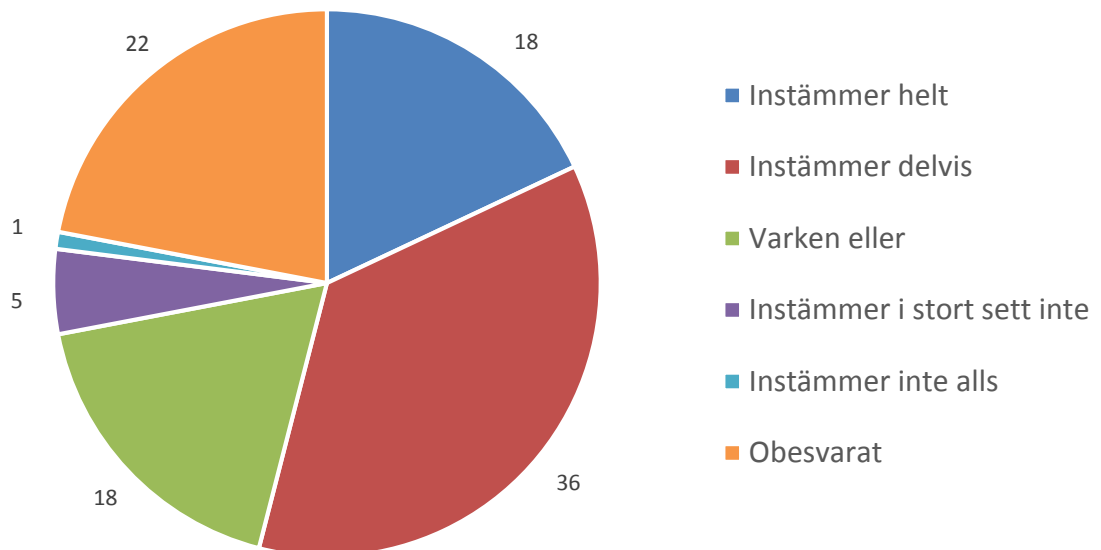
AKTÖR	ANDEL I PROCENT
Civilsamhället	53 procent
Skola	11 procent
Socialtjänst	1 procent
Kultur- och fritidsverksamhet	4 procent
Annan verksamhet inom stadsdelsförvaltning	2 procent
Fackförvaltning	3 procent
Kommunalt bolag (inklusive bostadsbolag)	2 procent
Sjukvård	1 procent
Polis	2 procent
Statlig myndighet (förutom polisen)	0,5 procent
Obesvarat	19 procent

Resultat

Nedan redovisas svaren på frågorna i enkäten tillsammans med kommentarer från fritextsvar. Decimaler har avrundats till hela tal.

Våldsbejakande extremism i Göteborg

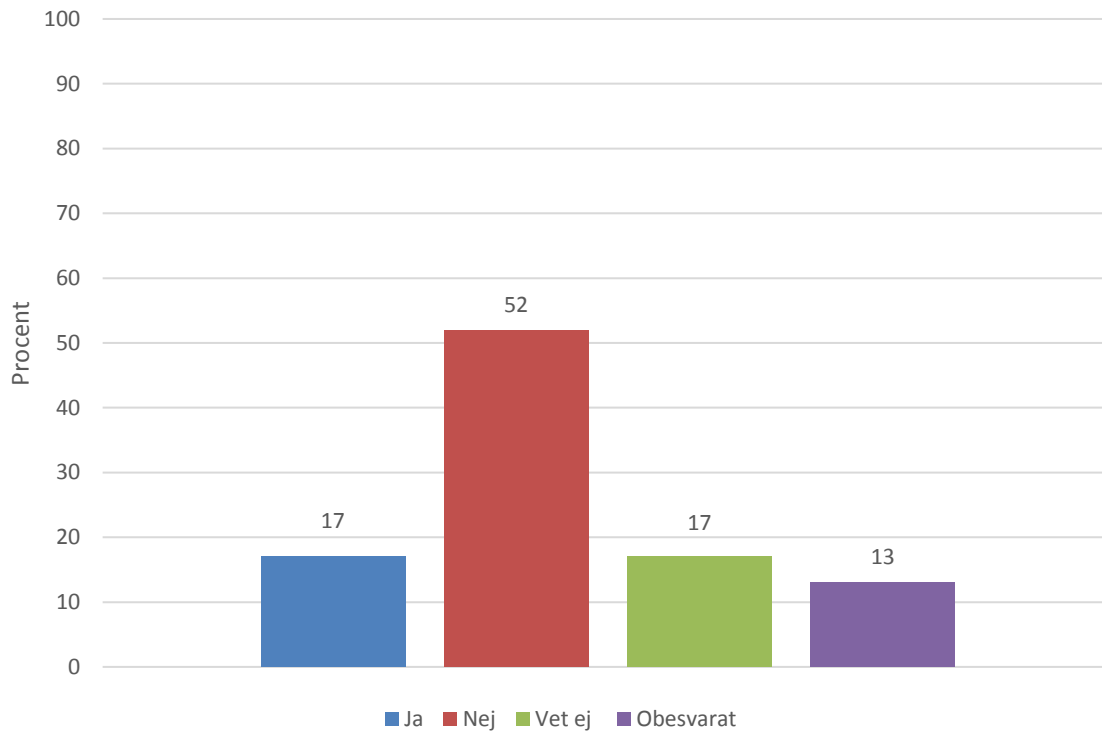
1) Våldsbejakande extremism är ett stort problem i Göteborg.
Totalt 464 svar. Fördelning i procent.

Det är 18 procent som instämmer helt i påståendet att våldsbejakande extremism är ett stort problem i Göteborg. Det är 36 procent som svarar att de instämmer delvis i påståendet. Sammanlagt är det 54 procent som tycker att våldsbejakande extremism är ett problem i staden. Noterbart är att andelen som svarat att de inte tycker det är ett problem ligger på väldigt låga nivåer.

Förekomst av olika miljöer

**2) Har du i ditt arbete eller i din verksamhet mött personer som är aktiva i/tillhör en/sympatiserar med en våldsbejakande miljö?
Totalt 464 svar. Fördelning i procent.**

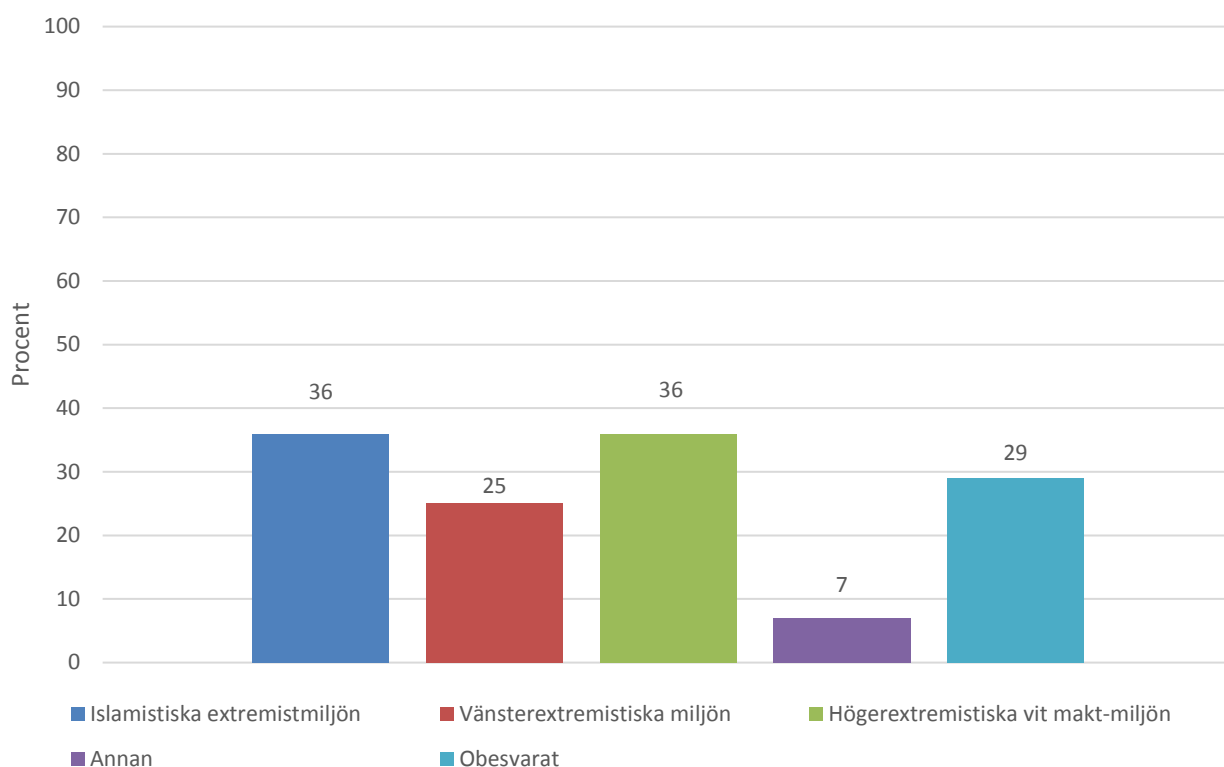

Det är 17 procent, eller 80 personer, som uppger att de stött på personer med koppling till våldsbejakande extremistiska miljöer. Det är också 17 procent som uppger att de inte vet om de stött på personer med koppling till våldsbejakande miljöer. Svaren bekräftar delvis bilden av de inbyggda svårigheter som finns i frågan kring hur och om det finns egentliga tecken på när en person har kopplingar till en extremistmiljö. Kunskap inom frågeområdet är också en faktor som kan spela in. Totalt 52 procent svarar att de inte stött på personer med koppling till en våldsbejakande miljö.

3) Om ja: vilken miljö? Klicka i ett eller flera alternativ.

Totalt 116 svar. *Observera att flera personer markerat flera alternativ.*

Fördelning i procent.

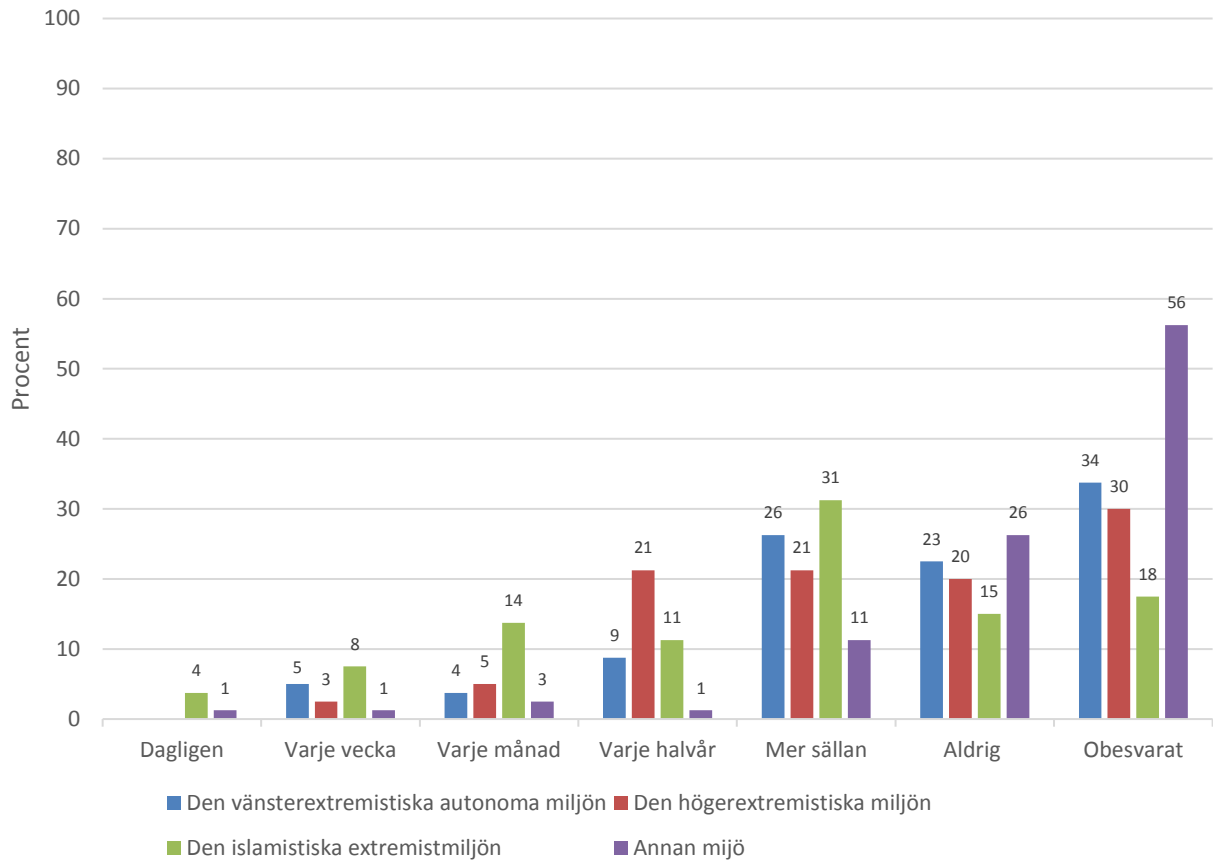

Totalt uppger 36 procent att de stött på personer med kopplingar till den våldsbejakande islamistiska miljön. Uppgiften stämmer väl överens med den tidigare lägesbild som samordningsfunktionen och andra aktörer har. En viktig faktor i sammanhanget kan vara att ett stort antal av de individer som anslutit till IS och andra terrorklassade grupper har kommit från Göteborg. Individerna har sannolikt varit kända av olika aktörer och påverkat lägesbilden på lokal nivå.

Andelen som svarat på att de stött på personer i den högerextremistiska miljön är 36 procent. Det stämmer väl överens med annan information och samordningsfunktionens egen omvärldsbevakning om att organisationer som NMR blivit alltmer synliga och aktiva i Göteborgsområdet under år 2017.

Något överraskande är att 25 procent uppger att de mött personer ur den vänsterextremistiska miljön. Utifrån samordningsfunktionens tidigare lägesbild har det funnits få indikationer som pekat på att miljön är särskilt aktiv i Göteborg. Det gäller på såväl individnivå som för händelser i det offentliga rummet. Det är 7 procent som uppgivit annan miljö som svar. Flera av exemplen handlar om parallella maktstrukturer, gängkriminalitet eller idrottshuliganism. Utifrån samordningsfunktionens egen erfarenhet samt erfarenhet och kunskap från andra aktörer i såväl Sverige som internationellt, är kopplingen mellan våldsbejakande extremism och gängkriminalitet ett område där alltmer beröringspunkter syns. Utöver det, finns också kunskaper om kopplingar mellan våldsbejakande supportergrupper och våldsbejakande högerextremism samt mellan våldsbejakande supportergrupper och den våldsbejakande vänsterextremistiska miljön.

4) Hur ofta har du mött personer ur de olika miljöerna under år 2017? Antalet svar: 80. Fördelning i procent.

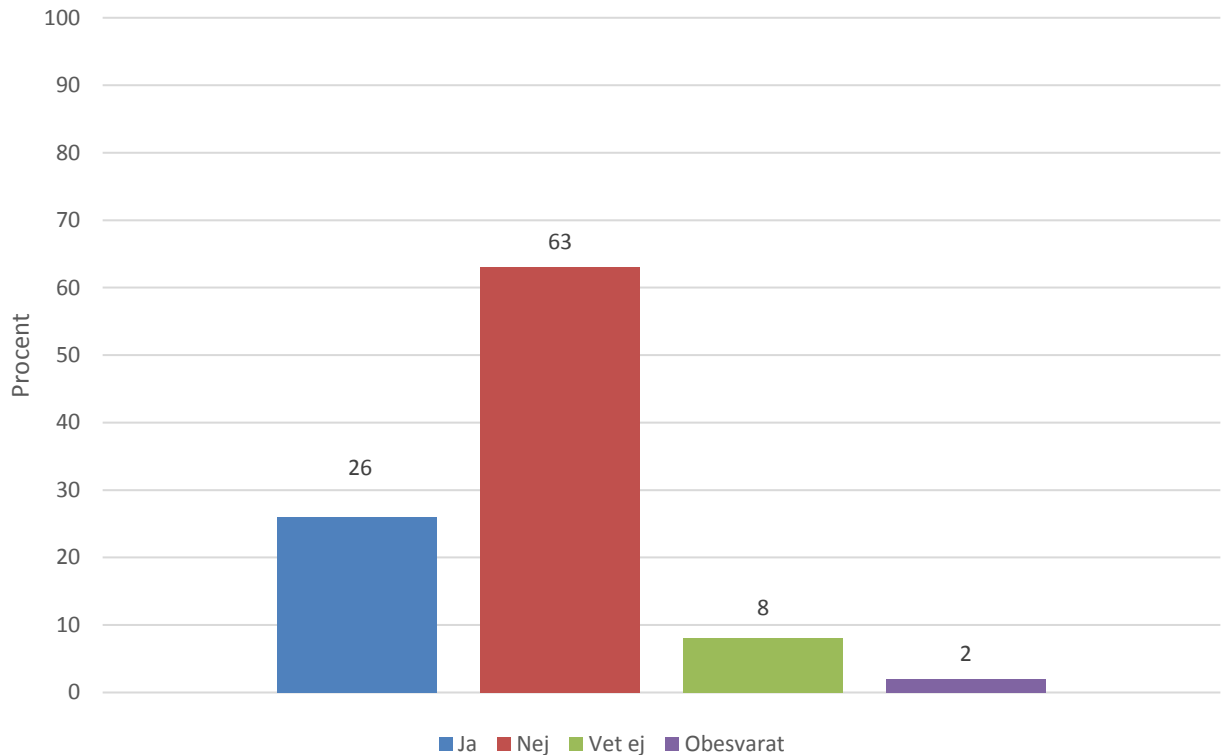
Totalt har 80 personer i undersökningen svarat ja på frågan om de mött individer med kopplingar till de definierade våldsbejakande miljöerna. Andelen som inte svarat på vilken miljö individerna de möter tillhör är hög. Det innebär att svaren bara kan ge en begränsad bild.

Svaren visar att bland de man möter dagligen eller varje vecka har flest kopplingar till våldsbejakande islamistiska extremism. Cirka 11 procent uppger det. På veckonivå gäller det även individer med kopplingar till den våldsbejakande vänsterextremistiska miljön, cirka 5 procent. Det är 3 procent som uppger att de möter någon ur den högerextremistiska miljön varje vecka och 5 procent uppger att de möter dem på månadsbasis. De flesta, 21 procent, möter dem halvårsvis eller mer sällan. Det kan bero på att miljön tenderar att sluta upp vid mindre manifestationer samt vid större planerade eller oplanerade demonstrationer och då får ett stort genomslag.

Spridning av propaganda

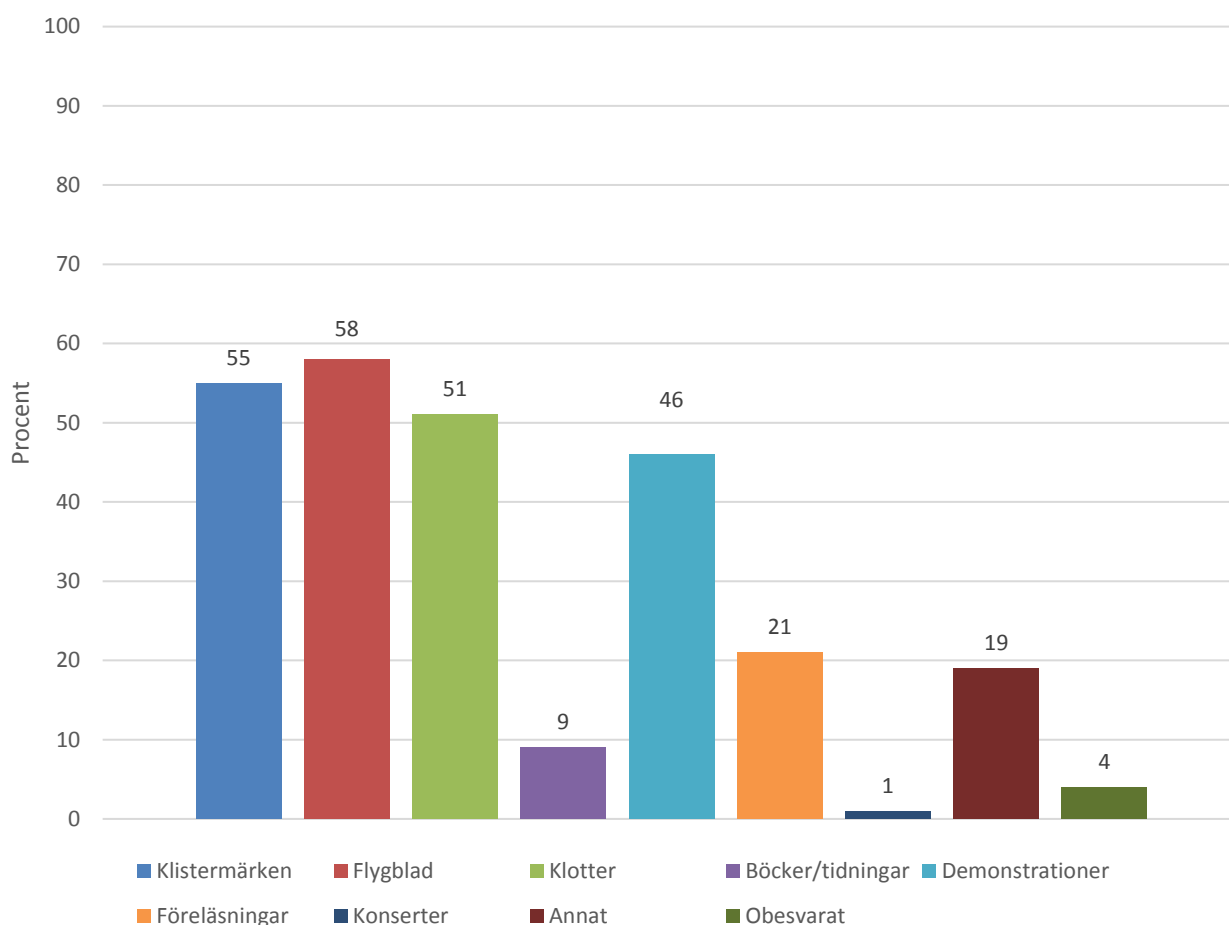
5) Har du i ditt arbete sett eller på annat sätt fått kännedom om att det förekommer spridning av propagandamaterial på offentlig plats?

Totalt 393 svar. Fördelning i procent.

Andelen som uppger att sett eller fått kännedom om spridning av propagandamaterial uppgår till 26 procent. Siffran är något förvånande då samordningsfunktionen under år 2017 fått in relativt mycket information om den här typen av aktiviteter och företeelser. Det här är en företeelse som också varierar över tid och som kan variera mellan stadsdelar och bostadsområden.

6) Om ja: Vilken typ av propaganda eller aktivitet har du sett eller fått kännedom om? Kryssa i ett eller flera alternativ. Totalt antal svar: 106. Fördelning i procent.

Klistermärken, klotter och demonstrationer är vanligt förekommande i den högerextremistiska våldsbejakande miljön. Miljön har varit alltmer aktiv i Göteborg under år 2017. NMR använder aktiviteterna på ett strukturerat sätt via deras aktivister. Samordningsfunktionens tolkning av svaren är att många av aktiviteterna är kopplade till den högerextremistiska våldsbejakande miljön. Bedömningen är också att propagandaspridningen är riktad till vissa stadsdelar i syfte att påverka, rekrytera och påvisa sin närvaro i området.

Även den vänsterextremistiska miljön har varit aktiv i sitt spridande av propaganda, dels för att uppmanna till motstånd mot tydliga högerextremistiska grupperingar, men också för att hänga ut och informera om personer som tillhör den högerextremistiska miljön. Aktiviteten ökade tydligt från den här gruppen när NMR planerade sin demonstration i Göteborg den 30 september i år. Samordningsfunktionen ser att den våldsbejakande vänsterextremistiska miljön är mer aktiv på sociala medier. Det finns även vissa tecken på mobilisering, främst i förortsmiljöer.

Generellt sett får samordningsfunktionen lite information om att den våldsbejakande islamistiska extremistiska miljön använder flygbladsutdelning, klotter och demonstrationer. Däremot får samordningsfunktionen information om att närbesläktade rörelser och nätverk använder sig av

sammankomster, föreläsningar och slutna möten för att locka till sig bärare av ideologin och andra intresserade. Sociala medier spelar en viktig roll i den propaganda som våldsbejakande islamistiska grupper använder sig av. Det bekräftas också av information till samordningsfunktionen och bland orossamtal från olika aktörer.

Under år 2017 har samordningsfunktionen fått information om att individer velat beställa litteratur via Göteborgs Stads bibliotekssystem. Litteraturen skulle kunna klassificeras som propaganda och har i vissa fall tydlig koppling till extremistiska miljöer. Det har även inkommit information om att individer försöker sprida propaganda på Göteborgs Stads bibliotek, bland annat genom att sticka in flygblad och annat material i böcker.

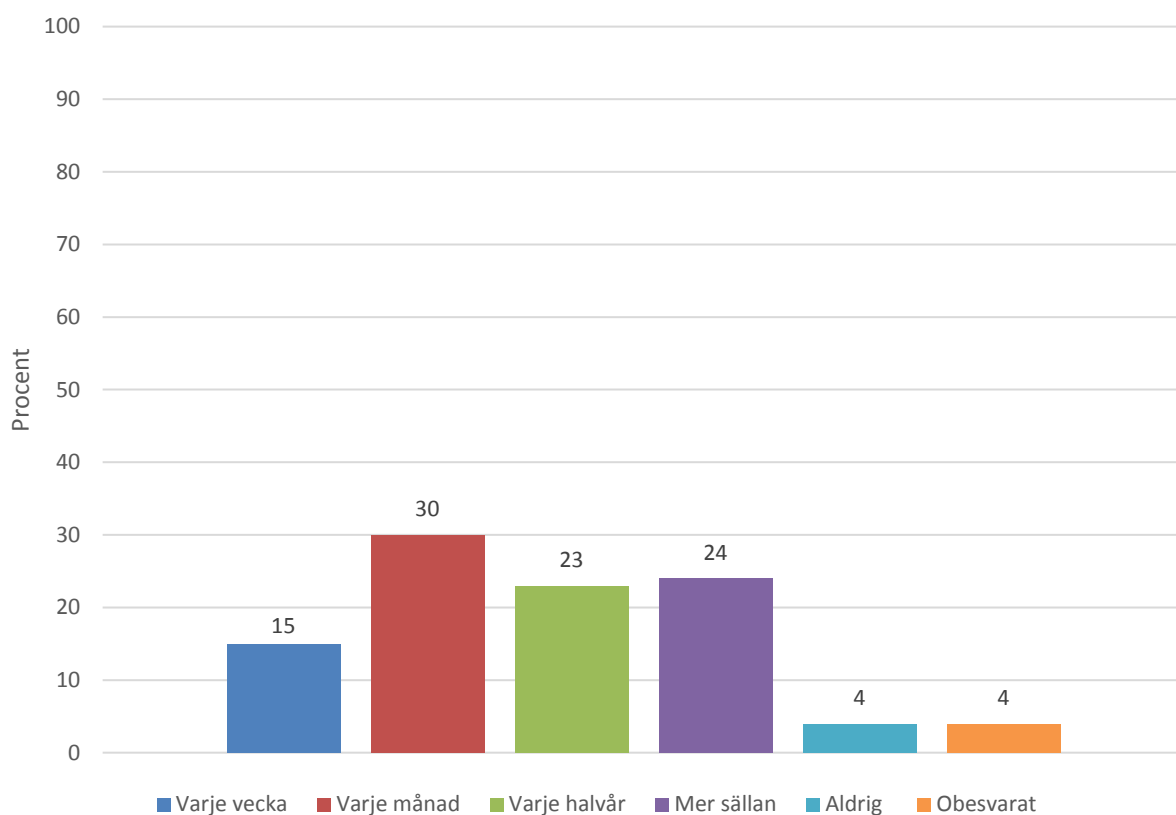
"Uppsökande nazister i Torslanda."

"Rekrytering vid skolor."

"Man söker upp personer man tror är mottagliga."

Ett urval av citat inkomna under fritextsvar på frågor om propaganda.

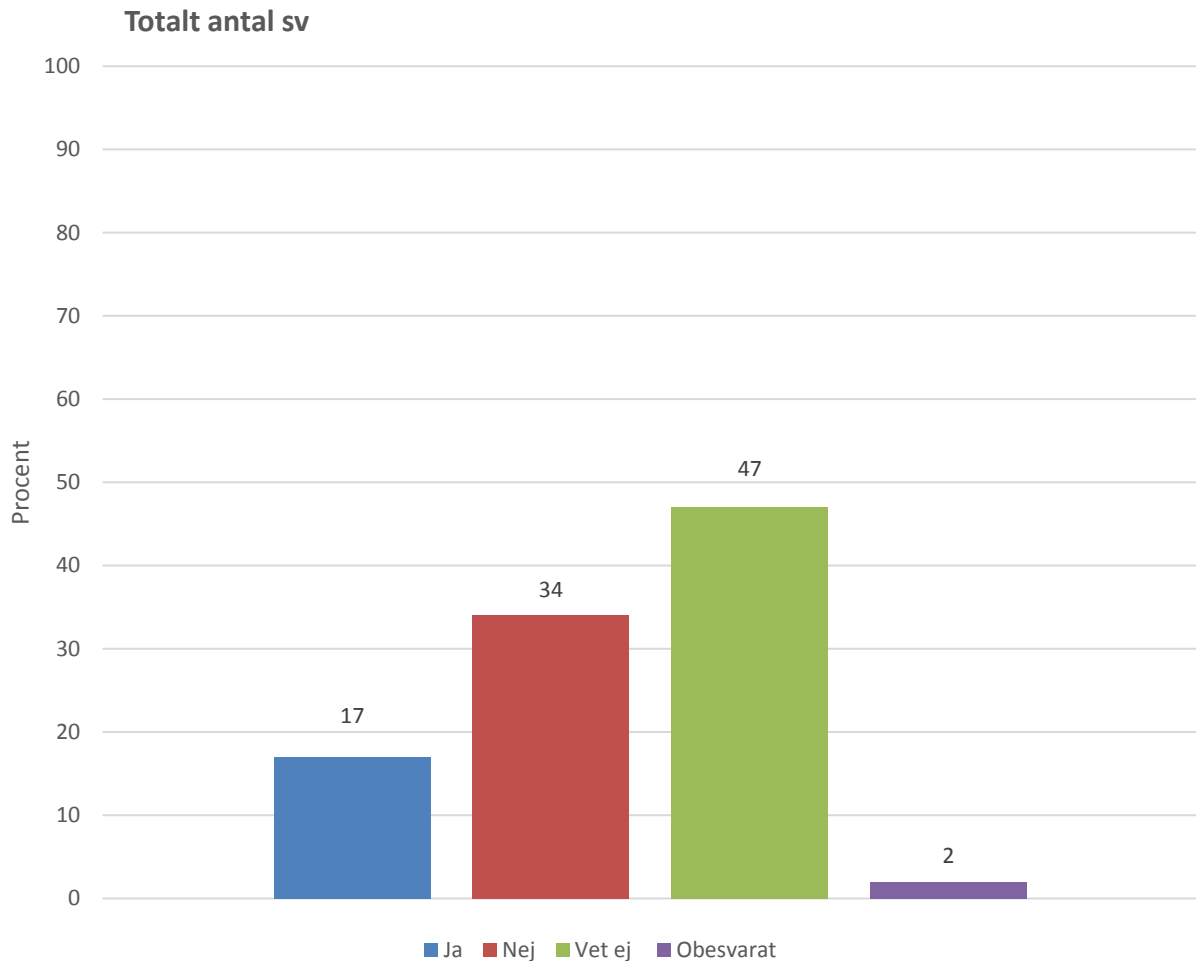
7) Om ja: Hur ofta ser du själv eller får du uppgifter av andra att spridning av propaganda förekommer i den stadsdel du arbetar/bedriver verksamhet i? Totalt antal svar: 105. Fördelning i procent.

Spridning av propaganda förekommer ofta om svaren för varje vecka och varje månad slås ihop. Totalt blir det 45 procent. Samordningsfunktionen känner till att det ibland uppstår särskild fokusering på vissa områden, stadsdelar eller gator, vad gäller propagandaspridning.

Angrepp och skadegörelse

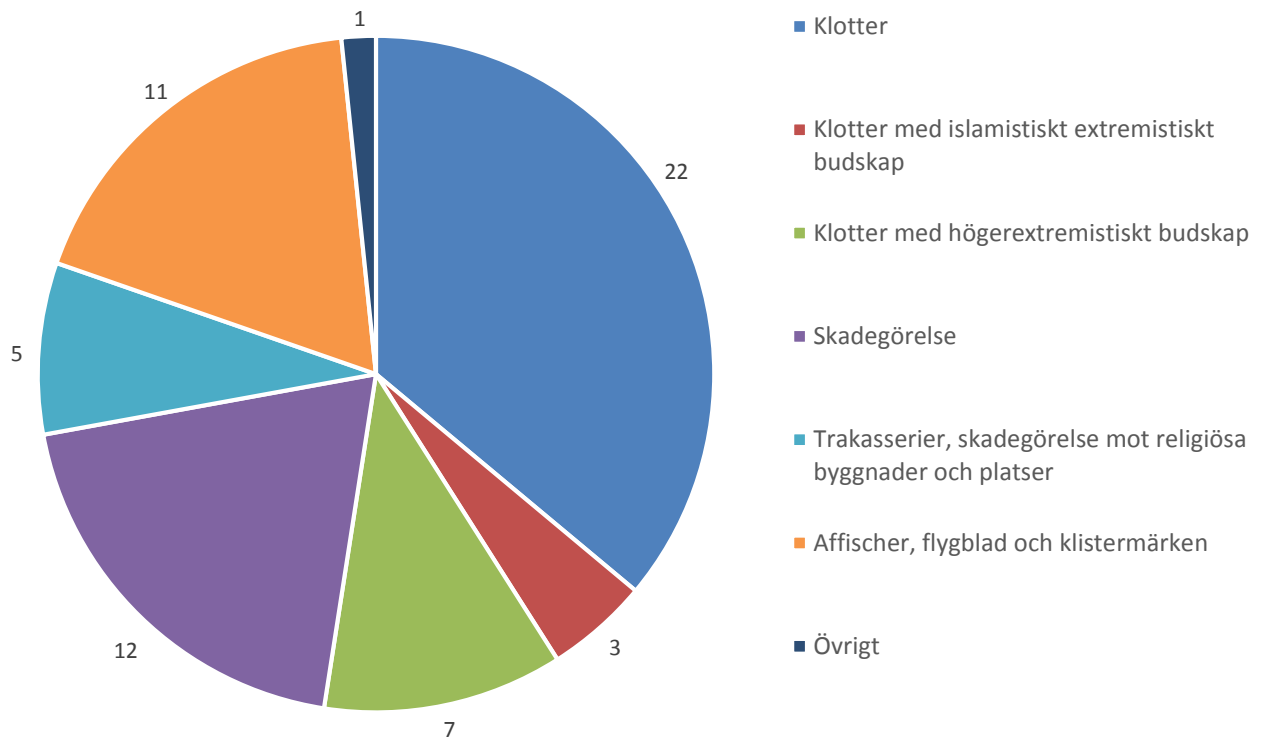
8) Har det förekommit angrepp och/eller skadegörelse som kan kopplas till våldsbejakande extremistiska miljöer mot religiösa byggnader eller allmän egendom (t ex skolor, idrottshallar eller föreningslokaler) i den stadsdel du är verksam i?

Totalt uppger 17 procent att de känner till angrepp och/eller skadegörelse som kan kopplas till våldsbejakande miljöer. En hög andel svarar att de inte vet om det förekommit.

Egna kommentarer. Totalt antal svar: 52.

Observera att ett svar kan innehålla information av flera händelser.

Diagrammet ovan visar svaren som inkommit under Egna kommentarer på fråga 8.

Klotter av olika slag är ett stort problem. Skadegörelse är ett återkommande problem, både mot föreningslokaler och allmän egendom, likaså affischering, flygblad och klistermärken.

Samordningsfunktionen anser att trakasserier, skadegörelser mot religiösa byggnader och platser är särskilt allvarliga. Klotter med tydliga extremistiska budskap är också allvarliga då de ofta riktar sig mot utpekade verksamheter, grupper och individer. I det avseende är det främst den våldsbejakande högerextremistiska miljön som är vanligast.

"Trakasserier emot moskéer."

"Klotter med antisemitiska budskap."

"Hot i form av brev samt mot personal. Fastigheter som utsätts för skadegörelse samt brand. Boenden för ensamkommande har utsatts för klotter/rasistiska klistermärken och skadegörelser."

"Klotter på butik med islamistiskt budskap. Klistermärken på fönsterrutor, "blodiga" handflator mot fönsterrutan."

"Med jämna mellanrum krossas rutor i kyrkan. Det förekommer också att barn och ungdomar kastar sten mot kyrkan och ropar "haram". Det har också förekommit att personer gått in i kyrkan och förstört religiösa symboler."

"Hotbilden mot religiösa byggnader ökar stadigt i förorterna."

"Affischer blev uppsatta runt skolan, där en elev blev uthängd för sina högerextremistiska åsikter."

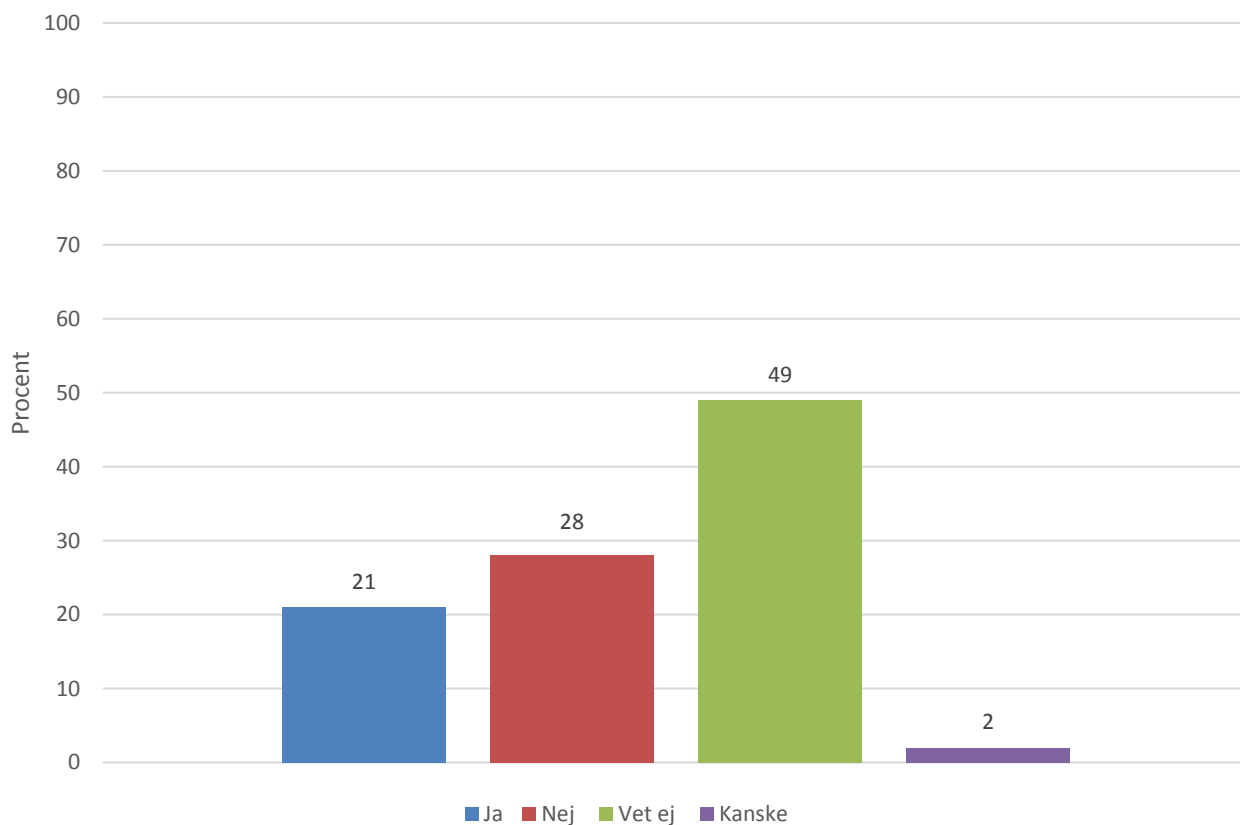
"Nazistiska symboler i anslutning till anlagda bränder, islamistiskt klotter."

"Hakkors på skolor i Torslanda."

Ett urval av citat som inkommit i fritextsvaren på fråga 10 om angrepp och skadegörelse.

Hot, våld och trakasserier

10) Har det i den stadsdel som du arbetar i/driver verksamhet i förekommit hot, våld eller trakasserier mot personer på grund av deras yrkesroll eller ideella engagemang? Totalt antal svar: 381. Fördelning i procent.

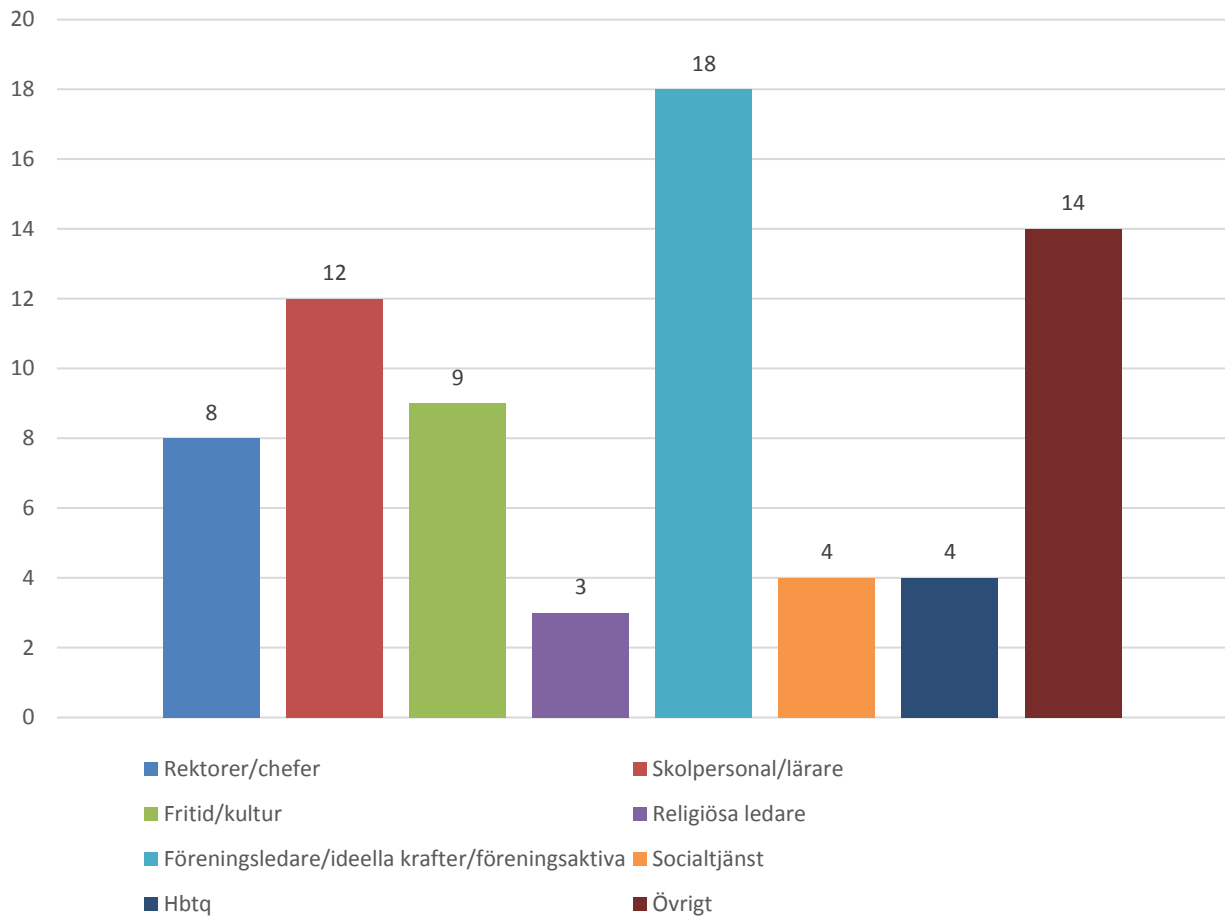
Totalt uppger 21 procent att det förekommit hot, våld eller trakasserier i anslutning till deras verksamhet, yrkesroll eller ideella engagemang. Det är en anmärkningsvärt hög siffra, särskilt med tanke på att de som deltagit i undersökningen blivit hotade och utsatta utifrån sin yrkesroll eller sitt ideella engagemang. Många av funktionerna i myndighetsvärlden och civilsamhället har till uppgift att arbeta för demokratiska värden och då blir resultatet än mer anmärkningsvärt.

Det är 49 procent som svarar att de inte vet om det ovannämnda har inträffat. Det indikerar behov av information och utbildning inom området, men kanske också mer stöd för att våga anmäla eventuella hot. Området otillåten påverkan är alltmer aktuellt och behöver belysas.

11) Om "ja", vem har hotats? Totalt antal svar: 72.

Observera att en del innehåller svar som kan finnas i flera kategorier.

Fördelning av antal.

De som har hotats är främst föreningsledare, verksamma inom ideella sektorn, skolan eller fritid och kultur. I ganska hög utsträckning är det funktioner eller verksamheter som arbetar direkt med människor. HBTQ-personer och religiösa ledare finns med som utsatta i fritextsvaren. Under rubriken Övrigt ingår också sjukvårdspersonal, väktare, säkerhetssamordnare och butiksinnehavare.

En vårdnadshavare sade till hen ungefär så här: "Jag har suttit i fängelse för mord. Du vet inte hur många som ogillar/inte tycker om dig."

"Föreningsvandrare i samband med vandring."

"Jag har fått ett anonymt brev med dödshot. Det visades en hund som badade i sitt blod och jag blev hotad med att jag skulle gå samma öde till mötes. Det fanns också bilder på Hitler och på ett nazikors. Man krävde att jag skall sluta med det jag gör och ge mig iväg från Sverige eftersom jag inte är välkommen här. Jag fick också veta att man vet vad min organisation håller på med."

"Anställda som föreläser om våld mot kvinnor."

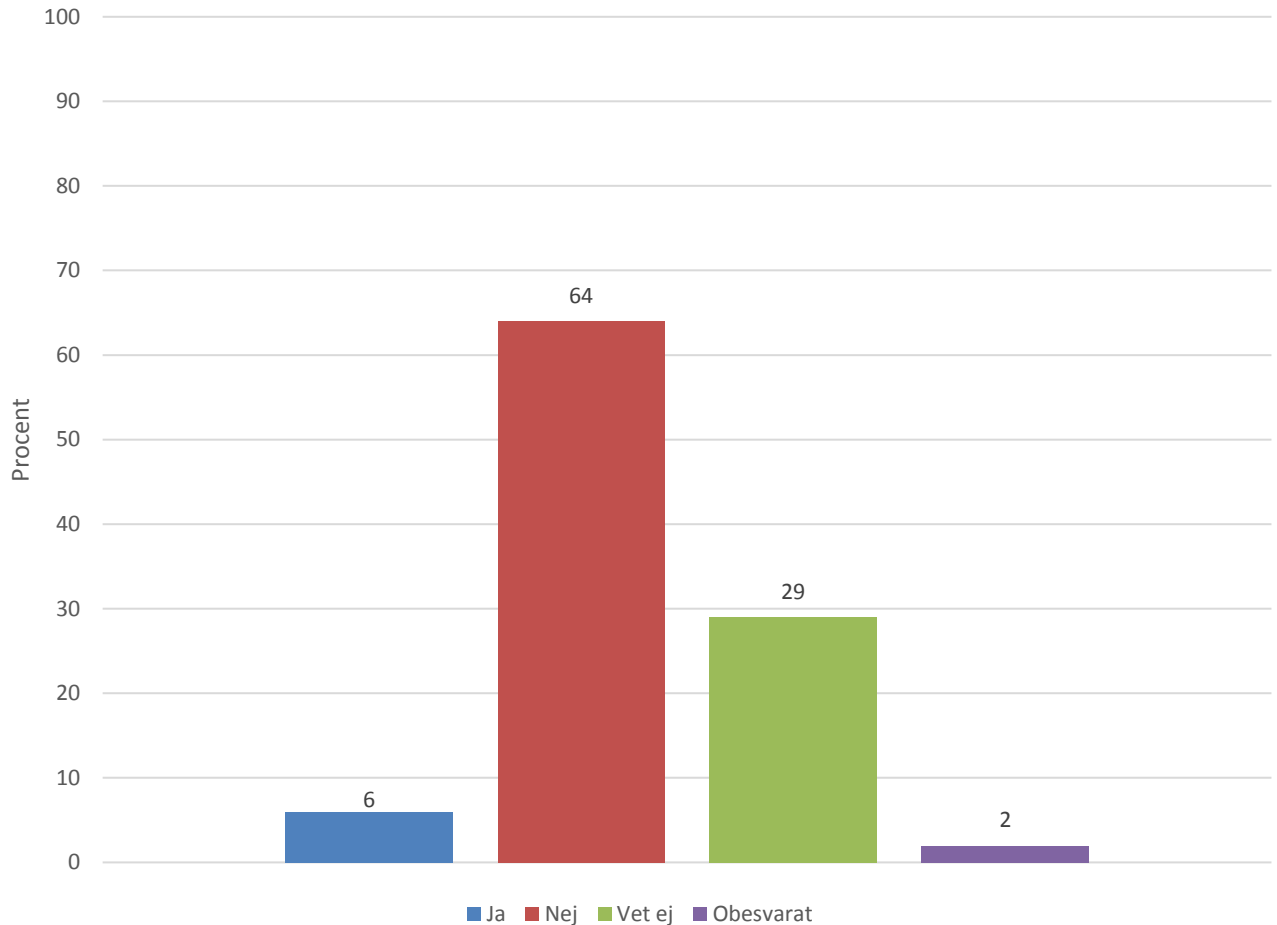
"En kollega, för att hen är muslim och homosexuell."

"Bibliotekspersonal, muntliga hot."

"Vi har tagit emot hot från vit makt-rörelse till mobiltelefoner, kontorstelefon, mail, i sociala medier, våra värvare tar emot glåpord och hot när de står på Göteborgs gator och värvar givare."

12) Har din arbetsplats/förening blivit omnämnd på social media eller annan internetsida som är kopplad till våldsbejakande extremism?

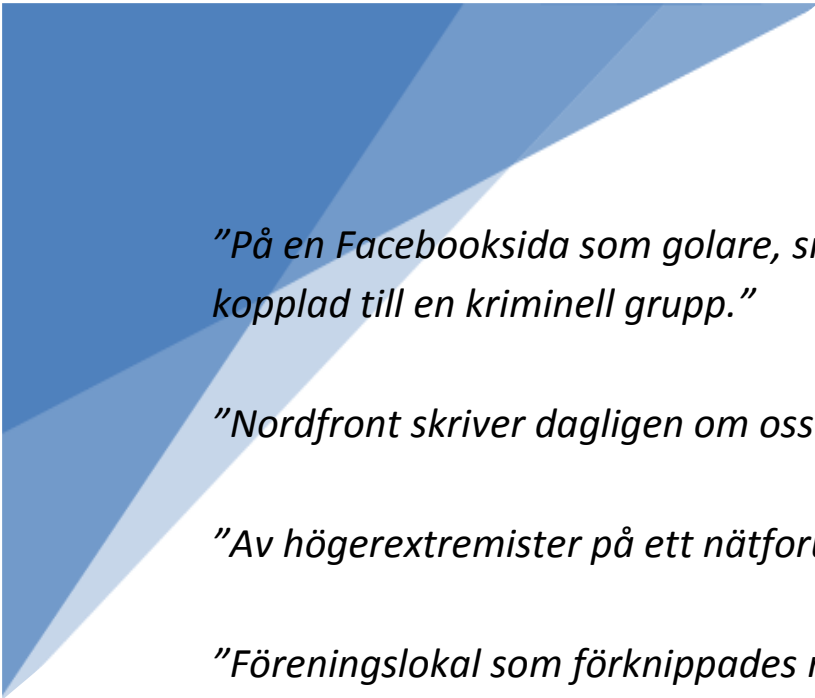
Totalt antal svar: 376. Fördelning i procent.

Andelen som svarat ja på frågan är förvånansvärt låg. Mot bakgrund av att det i fritextsvaren finns en del som pekar på att sociala medier är en arena för olika typer av hot och trakasserier. En förklaring kan vara att frågan är ställd som den är, alltså om ens verksamhet blivit omnämnd – inte individen eller tjänstepersonen.

En annan faktor som kan påverka utfallet kan vara att enkätdeltagarna inte besöker hemsidor, sociala medier eller forum kopplade till de olika våldsbejakande extremistgrupperna.

Samordningsfunktionens bild är att det är vanligt förekommande att såväl myndighetspersoner som aktiva inom ideella sektorn samt även privatpersoner omnämns och hängs ut och trakasseras på plattformar kopplade till samtliga våldsbejakande miljöer, särskilt våldsbejakande högerextremism.

”På en Facebooksida som golare, snitch med mera. Sidan är kopplad till en kriminell grupp.”

”Nordfront skriver dagligen om oss.”

”Av högerextremister på ett nätforum.”

”Föreningslokal som förknippades med våldsbejakande extremism.”

”NMR har klistrat märken på vår lokal.”

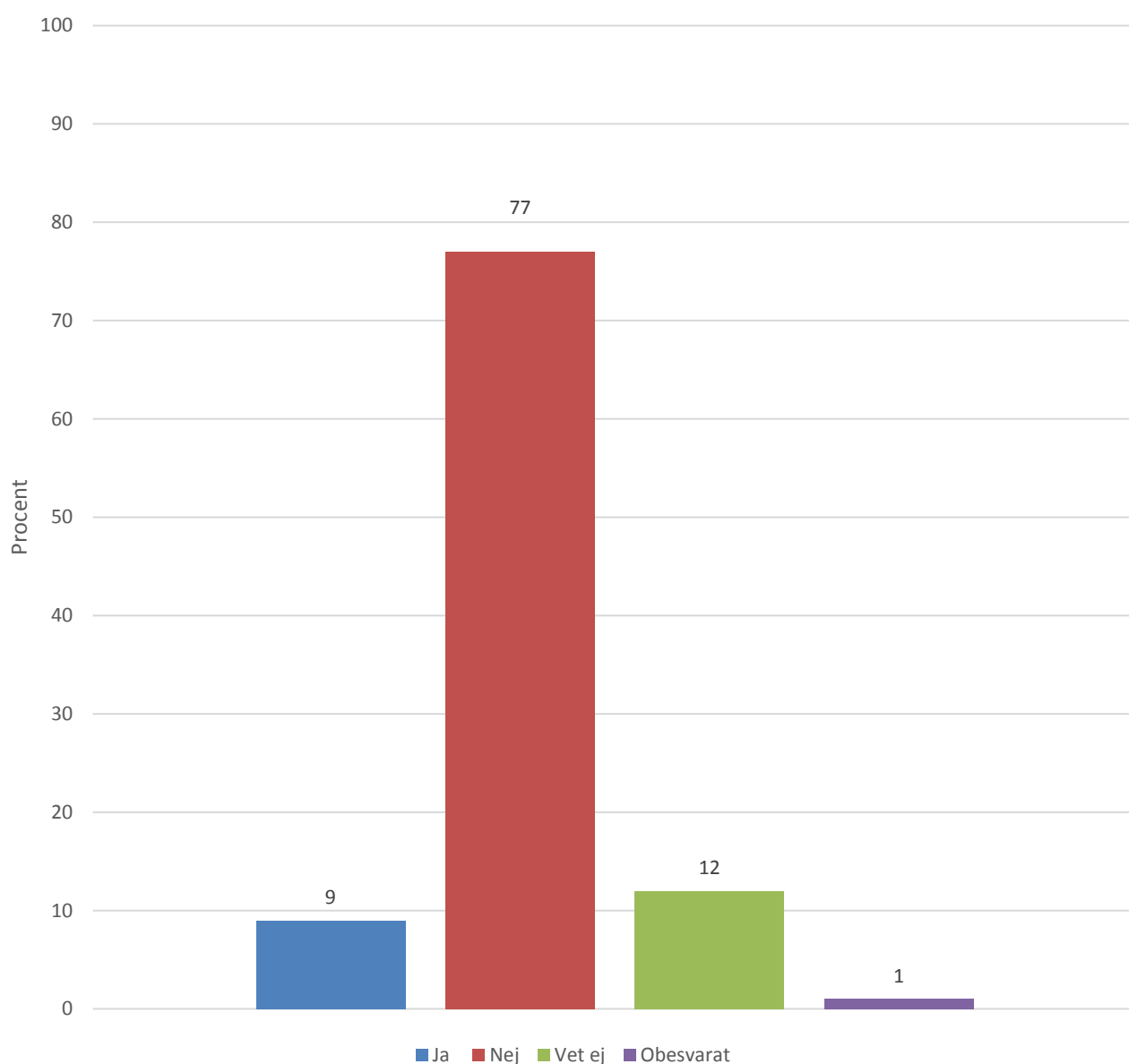
”När vi arrangerade läger för nyanlända ungdomar. ”

”På högerextremistiska sidor förekommer hotfulla uttalanden om kyrkans engagemang i frågor som rör flykting/asylfrågor.”

Nationellt drev mot Räddningstjänstens mångfaldsarbete från extremhögern.

Urval av fritextsvar på fråga 13 publiceringar på nätet.

13) Har det uttalats hot, muntligt eller skriftligt, från personer tillhörande våldsbejakande miljöer mot din arbetsplats/förening eller mot dig som tjänsteperson/föreningsaktiv? Totalt antal svar: 375. Fördelning i procent.

Totalt 9 procent, motsvarande 35 personer, svarar ja på frågan om man utsatts för hot av något slag från personer kopplade till våldsbejakande miljöer. Samordningsfunktionen anser det vara en hög andel och något att ta på stort allvar. Det är en företeelse som samhället måste bekämpa, särskilt när hoten riktar sig till personer och funktioner som arbetar för att upprätthålla demokratins värdegrund.

"Hot om våld."

"Främst från vit makt, vi är ju landsförrädare med mera."

"Fyllde i "ja" eftersom vi håller en väldigt låg profil i vissa sammanhang för att inte dra till oss uppmärksamhet från högerextremistiska grupper. Detta ligger som en latent våldsutövning mot oss där vi anpassar oss för att inte trigga fel personer."

"Trakasserier, skvaller spridande av obehag, rädslor som leder till tystnad."

"Hot om våld från islamistiska extremister mot kristna minoriteter."

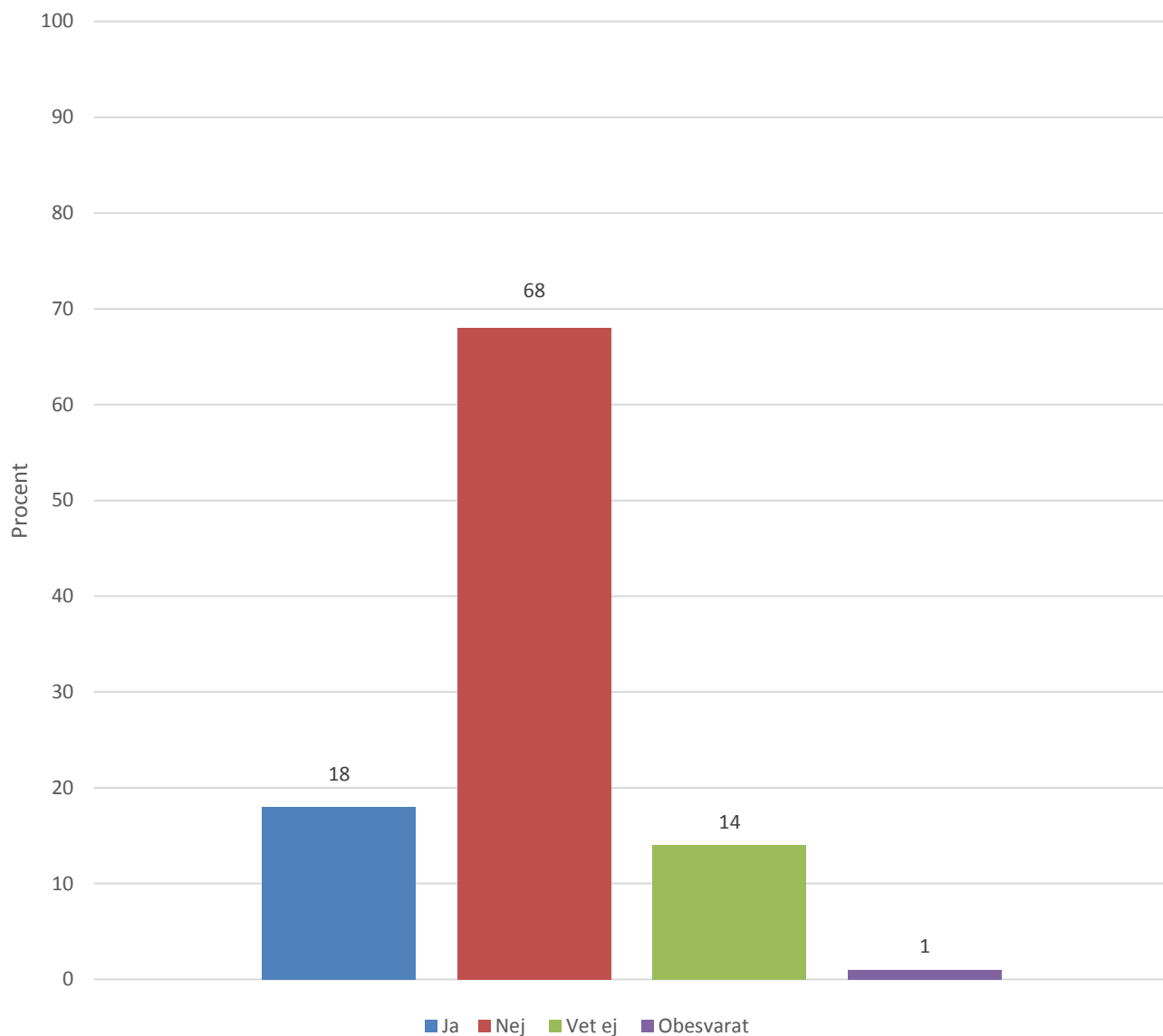
"Klädstil och religion som olika tankeställare."

"Det har handlat om hotfulla brev om att "Allah är arg på mig"."

"Hot om att inte min son/dotter får..."

Urval av fritextsvar på fråga 13 om hot.

14) Har du i din arbetsroll fått information om att det har skett något som skulle kunna vara ett hatbrott mot personer eller grupper ni arbetar med (boende, klienter, elever, föreningsaktiva etc) under år 2017? Totalt antal svar: 370. Fördelning i procent

Det är 18 procent, motsvarande 65 personer, som svarar ja på frågan om man fått information om det skett något som skulle kunna vara ett hatbrott. Samordningsfunktionen anser det vara en hög andel. Frågan inkluderar även hatbrott mot brukare av olika slag.

Många av de som svarat på enkätundersökningen möter olika kategorier av målgrupper som ofta utsätts för diskriminering och trakasserier, det gäller särskilt aktörer i civilsamhället. Här finns en grupp brottsoffer som är utsatta för allvarlig brottslighet utifrån de olika diskrimineringsgrunderna.

”Misshandel av transperson.”

”Vid diskussioner gällande illegal bosättning på allmän plats har jag hört människor tycka saker som inte lämpar sig för att göra ett bra jobb i yrket.”

”En ensamkommande ungdom blev trakasserad på stan av ett gäng invandrarfientliga ”svenska ungdomar”.”

”Verbala kränkningar av elever baserat på dennes hudfärg, kön eller sexuella läggning.”

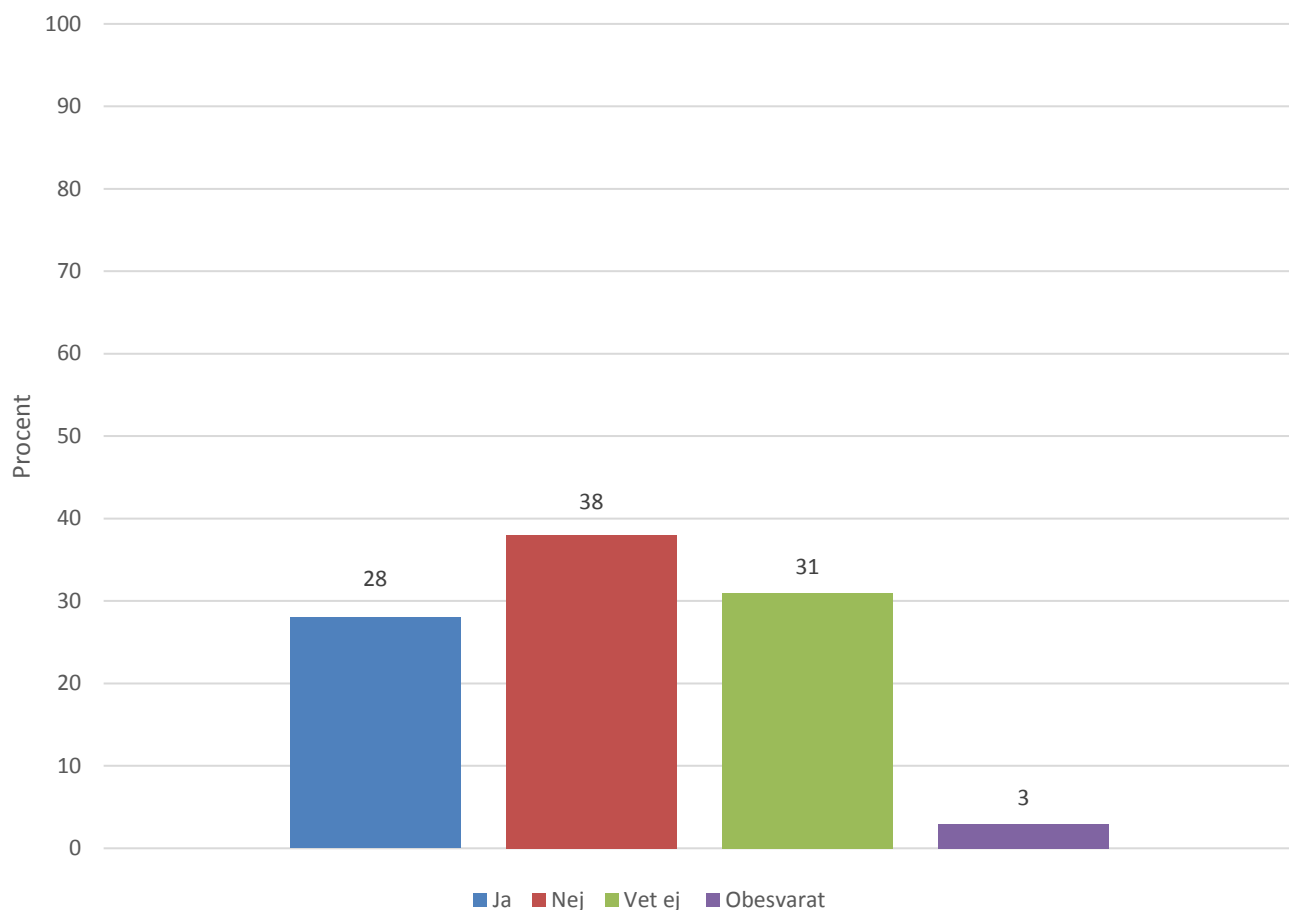
”Ungdom som blivit trakasserad på spårvagnen på grund av etnicitet.”

”Vi har elever som har kommit till vår skola efter att ha blivit utsatta för hatbrott i kommunala skolor, relaterat till att de är kristna. Detta har hänt åtskilliga gånger de senaste tio åren.”

”Flicka med slöja låstes in på toalett av pojkar som inte tycker att hon får klä sig på det sätt hon vill.”

Urval av fritextsvar på fråga 14 om hatbrott.

**15) Om "ja" - har händelsen anmälts till polisen?
Totalt antal svar: 64. Fördelning i procent.**

Det är 28 procent som har svarat ja på frågan om händelsen har polisanmälts. Det mest anmärkningsvärda är den stora andelen som inte har polisanmält eller uppger att de inte vet om det har skett en anmälan. Här finns ett förbättringsområde och sannolikt också en dimension som kan handla om tillit till myndigheter och inte minst till polis och rättsväsende.

Information till samordningsfunktionen

Det kommer kontinuerligt in ett flöde av information till samordningsfunktionen. Informationen har, eller kan ha, koppling till radikalisering och våldsbejakande extremism. I den här delen sammanfattas vad som inkommit under år 2017. För informationen gällande individer redovisas inkommande information för perioden år 2015–2017.

Informationen till samordningsfunktionen kommer från olika källor:

- En stor del kommer via samverkansnätverk där samordningsfunktionen ingår. Det handlar exempelvis om nätverket Kunskapshus mot våldsbejakande extremism, ett nätverk med Kriminalvården, polisen, Angereds stadsdelsförvaltning, Östra Göteborgs stadsdelsförvaltning, Utbildningsförvaltningen och Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet. Det handlar också om det nätverk för personer som arbetar med trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete i Göteborgs Stad, där alla stadsdelsförvaltningar finns representerade.
- Protokoll från de så kallade torsdagssamtalen. Torsdagssamtalen är telefonmöten som äger rum varje torsdag mellan Göteborgs Stad, de olika lokalpolisområdena i staden, Räddningstjänsten med flera. I arbetet med lägesbilden har samordningsfunktionen gått igenom totalt 25 protokoll för att se om händelser med koppling till våldsbejakande extremism tagits upp.
- Samtal eller e-post direkt till samordningsfunktionen som handlar om oro för individer.
- Samtal eller e-post direkt till samordningsfunktionen som handlar om klotter eller skadegörelse.
- Information till samordningsfunktionen från kranskommuner till Göteborg.

Händelser och aktiviteter i det offentliga rummet

Under år 2017 har det via ovan nämnda källor kommit information till samordningsfunktionen om olika händelser eller aktiviteter på arenor av offentlig karaktär:

- Åtta händelser med tydlig koppling till högerextremistiska miljöer har inrapporterats till samordningsfunktionen. Det har handlat om klotter och spridning av propaganda. Platserna har varit flyktingboenden, privatpersons bostad, busskurer, papperskorgar, postlådor och liknande. Tre av fallen har skett i stadsdelen Västra Göteborg, tre i Östra Göteborg och ett vardera i Lindome respektive Angered.

- Tre händelser som samordningsfunktionen fått information om har tydliga kopplingar till islamistisk extremism. Det handlar om hyllningar till terroristen i Stockholm samt användning av IS-flaggor och tryckt material. Två fall har skett i Lundby och ett i Angered.
- Två händelser som samordningsfunktionen har fått information om har kopplingar till den vänsterextremistiska miljön. De har båda rört uppmaningar att aktivera sig i motståndet mot nazister den 30 september.
- I december 2017 blir synagogan i Göteborg utsatt för en attack med bland annat brandbomber. Ett 15-20-tal personer ses i närheten av platsen. Händelsen sker i samband med att USA meddelat att man flyttar sin ambassad till Jerusalem, vilket föranleder en del protester även i Göteborg. En del av protesterna och aggressiviteten riktar sig mot den judiska gruppen och dess institutioner. Kort tid efter händelsen grips tre unga män med bakgrund i Mellanöstern, misstänkta för dådet.

Samordningsfunktionen har också fått information om föreningsverksamhet och lokaler. Informationen kommer från både medborgare och myndighetspersoner. I sju fall gäller informationen möten eller föreningar med koppling till extremism. Det handlar till exempel om att personer med kopplingar till våldsbejakande miljöer har bjudits in till olika tillställningar. Det handlar också om möten eller föreläsningar med tvivelaktigt innehåll. I något fall har det handlar om politiska möten med kopplingar till andra länder och regimer, vilket kan skapa konflikt på hemmaplan.

Individer som visar sympatier och information om rekrytering

Det kommer också information till samordningsfunktionen om personer som öppet inför andra visat sympatier för våldsbejakande miljöer. Det handlar också om spridning av material, försök att få andra att tycka på ett visst sätt eller om regelrätta försök till rekrytering.

- Sex av de tio fall har kopplingar till islamistisk extremism. Det handlar om allt ifrån att personer öppet sympatiserar med IS, al-Shabaab och andra liknande grupper till att man visar och sprider material. Det finns även information om utpekade platser och arenor där rekrytering pågår.
- Fyra av fallen har kopplingar till högerextremistisk extremism. Samtliga fall innehåller information om att individer rör sig i offentligheten och sprider information eller försöker värva ungdomar. Man rör sig tydligt i sammanhang där ungdomar finns. Samtliga fall har kopplingar till NMR. Tre fall har rört Torslanda och ett Tuve.

Protester och demonstrationer

Vid fyra tillfällen har det kommit information till samordningsfunktionen om olika former av motprotester och motaktioner mot framförallt NMR och demonstrationen 30 september. Samordningsfunktionen har också tagit emot information om att det mobiliseras protester mot

planerade torgmöten som Sverigedemokraterna ska ha. I något fall finns svaga kopplingar till den vänsterextremistiska miljön, men oftast har det varit oklart.

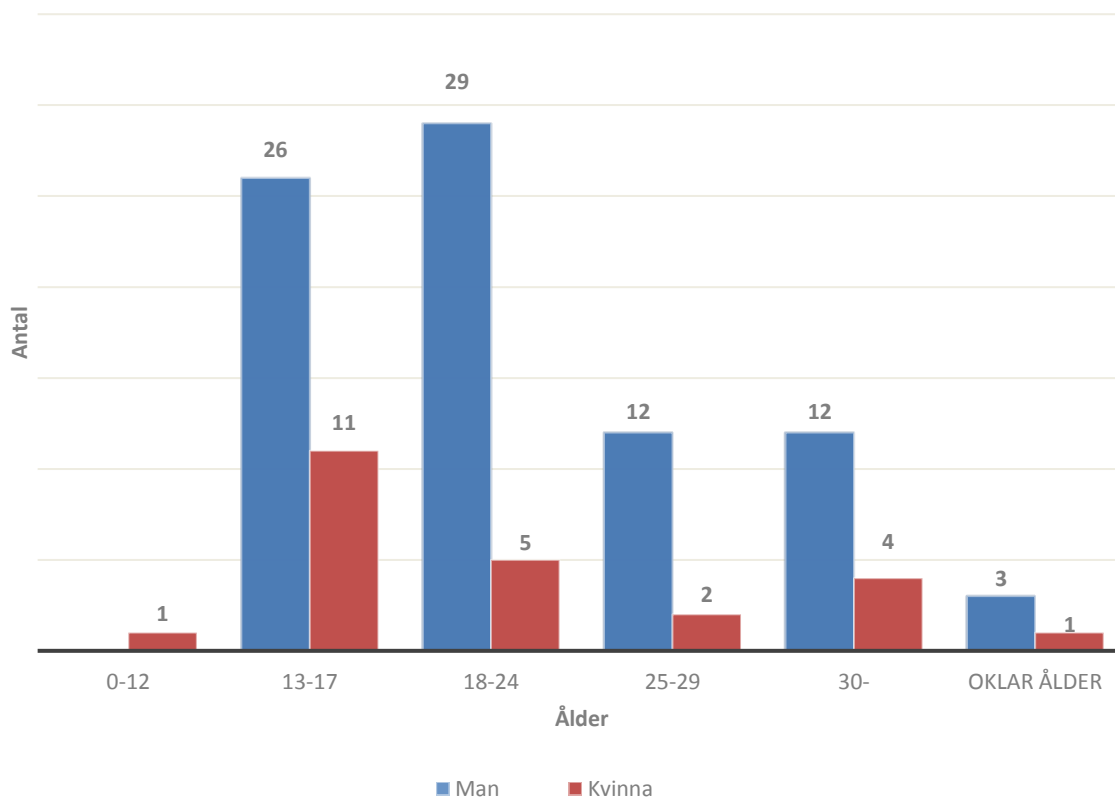
Samtal om oro för individer

Sedan starten för uppdraget har samordningsfunktionen fått in samtal som gäller oro för att individer är i riskzonen för att radikaliseras. De flesta samtalen har handlat om oro för relativt unga individer, mellan 15 och 25 år. Samtalen handlar om alla typer av oro, där man vill ha hjälp i att försöka reda ut om det är tecken på radikalisering eller något annat.

Det kan handla om ungdomar som visar öppna sympatier för extremistgrupper eller om personer som har nedladdat propagandamaterial i sina telefoner. Det kan också handla om mer uttalade hot mot personer och egendom, där man använder sig av en retorik som kan påminna om eller relatera till extremistgrupper. Alla samtal som inkommit har handlat om oro för radikalisering och rekrytering inledningsvis, men vid uppföljning har det inte varit ovanligt att andra faktorer än en eventuell radikalisering varit viktigare.

Nedan följer en sammanställning på de orossamtal som inkommit till samordningsfunktionen under perioden 2015–2017. Utöver det som redovisas på individnivå finns det tre fall av familjer på totalt tio individer som inte ingår i följande redovisning.

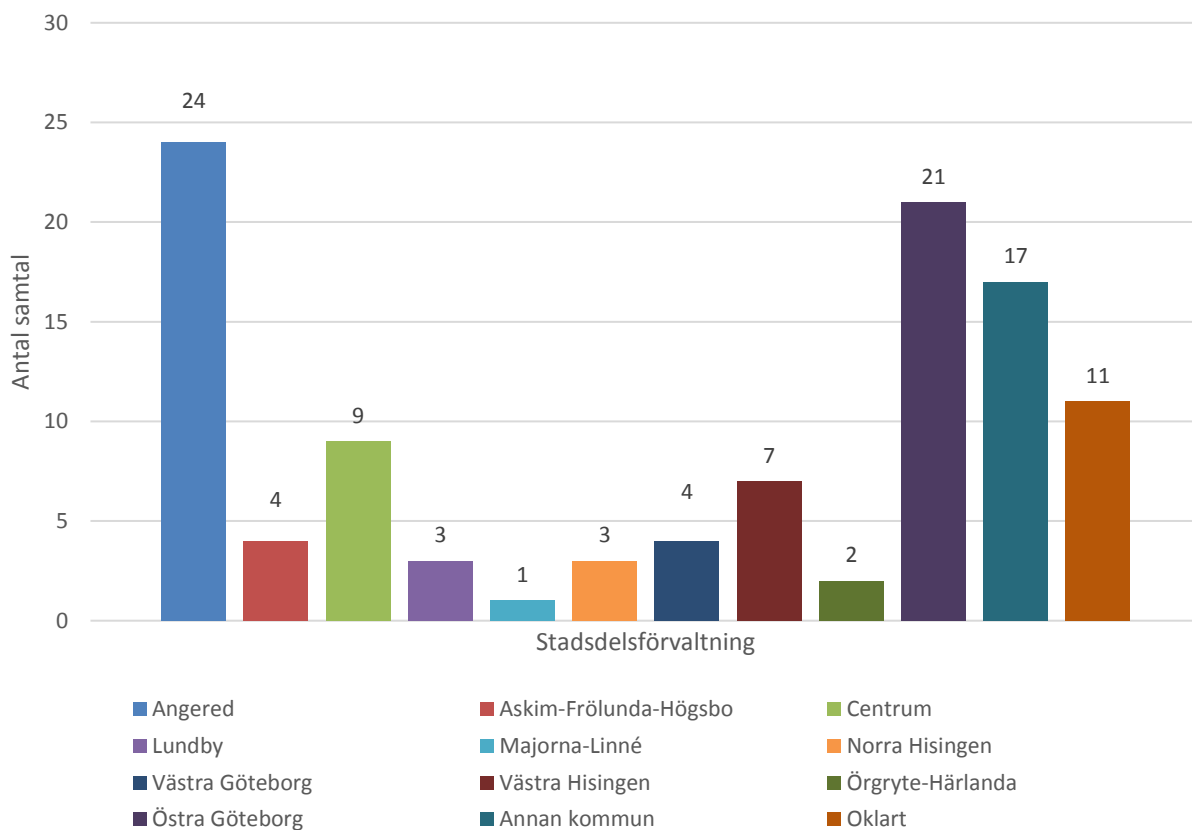
**Samtal om individer fördelat på ålder och kön.
Totalt 106 individer.**

Diagrammet visar ålder och kön på de individer som samordningsfunktionen fått information om under perioden januari 2015-december 2017.

De flesta individerna är i åldrarna 13–24 år. Under år 2015 och 2016 handlade samtalen om yngre individer. Under 2017 förekom allt äldre individer. Av de totala antalet orossamtal har 102 handlat om oro för eventuell radikaliserings och koppling till den islamistiska våldsbejakande miljön. Ett fall har handlat om radikaliserings och kopplingar till den vänsterextremistiska miljön. Ett fall har handlat om radikaliserings och kopplingar till våldsbejakande högerextremism. De övriga två fallen har handlat om individer som uttryckt sympatier och önskemål om att ansluta sig till icke terrorklassade grupperingar. I de fallen har det handlat om Peshmerga samt en shiamuslimsk milis i konfliktområdet i Irak och Syrien.

**Samtal om individer, geografisk fördelning.
Totalt 106 individer.**

Under perioden 2015 och en bit in på 2016 kunde samordningsfunktionen konstatera att många av orossamtalen handlade om individer som tillhörde en annan kommun, ofta i Göteborgsregionen, men också i övriga landet. Det var inte ovanligt att personerna vistades i Göteborg och att det var en anledning till kontakt med samordningsfunktionen.

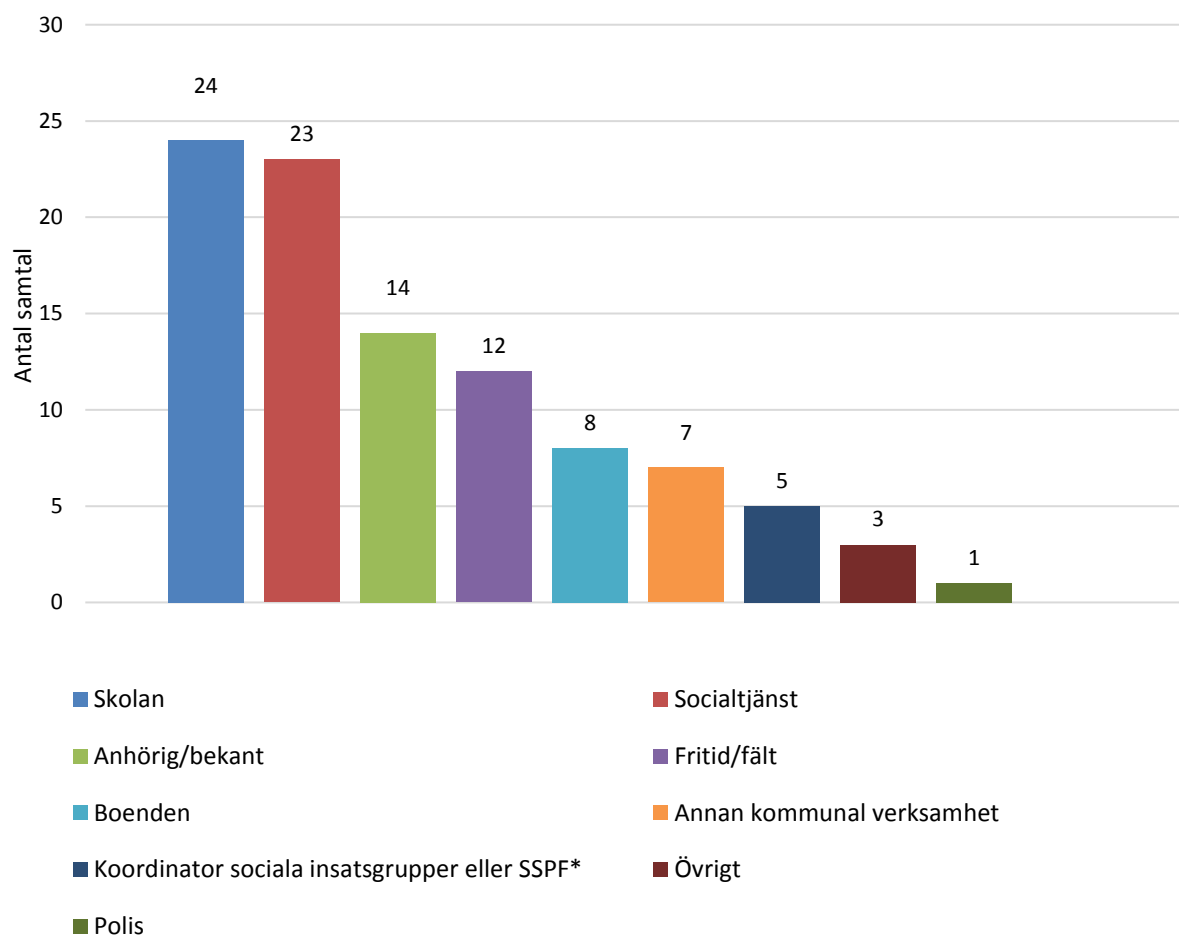
De flesta som rest till konfliktområden för att ansluta sig till terrorklassade grupper har haft bakgrund i främst två stadsdelar, Angered och Östra Göteborg. Därför är det inte särskilt förvånande att även orossamtalen gällande radikaliserings handlat om individer därifrån. Samtidigt vill

samordningsfunktionen understryka att det också finns struktur, närvaro och medvetenhet i de två stadsdelarna, vilket kan påverka att antalet samtal är högre.

Från och med mitten på 2016 uppmärksammade samordningsfunktionen ett ökat inflöde från andra stadsdelar. Det kan bero på ökad medvetenhet och kunskap inom området som inte fanns tidigare.

Gällande siffror från Centrum är det viktigt att poängtera att det även handlat om individer som inte är boende i stadsdelen, men som går i skolan där eller är placerade i någon form av boende i samhällets regi. Gällande siffrorna som handlar om oklar tillhörighet handlar det nästan alltid om att den som ringer inte har information om var individen är skriven eller inte velat uppge det.

Vem hör av sig? Totalt 106 samtal.

*SSPF står för skola-socialtjänst-polis-fritid i samverkan.

Vid starten för samordningsfunktionen i mars 2015 och en period framöver tillhörde en stor andel av de som kontakta samordningsfunktionen gruppen anhörig/bekant, civilsamhället och annan kommun. I takt med att samordningsfunktionen blev alltmer känd och efter att ha genomfört ett

stort antal möten och utbildningsinsatser, började fler höra av sig från olika verksamheter, främst från socialtjänsten och skolan.

Arbete med individer

Samordningsfunktionens roll är att ge rådgivning och bistå med expertis. Samordningsfunktionen ser också till att personen som hör av sig får relevant stöd och att informationen omhändertas på ett adekvat sätt. I många fall handlar det om att lotsa vidare till rätt instans. Sedan början av 2017 har arbetet med individer förstärkts. Idag stöttar verksamhetsområdet Stöd till familjer och individer samordningsfunktionen med följande:

- Säkerställer skyndsam hantering och kontakt med rätt stadsdel.
- Bistår stadsdelsförvaltningen med stöd, om önskemål finns.
- Arbetar med uppföljning av insatserna.

I verksamhetsområdet finns dessutom kunskap om medlingsverksamhet mellan individer och grupper samt kunskap om krishantering.

På goteborg.se/valdsbejakande finns mer information om Göteborgs Stads förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism.

Sammanfattning

Under de senaste åren har Göteborg uppmärksammats och beskrivits som en stad i Sverige som många så kallade krigsresenärer kommer ifrån. Informationen bekräftas av olika myndigheter och stämmer väl överens med samordningsfunktionens egen information i frågan.

I takt med att situationen har ändrats i Syrien och Irak och att IS förlorat territorium har antalet resenärer minskat och i praktiken upphört under 2017, men problemen med radikaliserings och våldsbejakande extremism finns kvar. Samordningsfunktionen fortsätter få in information om oro för individer som eventuellt radikaliseras. Samordningsfunktionen får också information om propagandaspridning samt försök till påverkan och rekrytering, både online och offline.

Propagandan som IS och liknande grupper producerar och som når ungdomar och andra i Göteborg har delvis ändrat karaktär det senaste året. Till exempel fokuserar innehållet i propagandan nu mer på att stanna kvar i sin stad eller sitt land och genomföra aktiviteter som gynnar den idévärld man har. I propagandan finns också tydliga uppmaningar om att använda våld och ytterst genomföra terroråd riktat mot de som extremisterna ser som fiender. En viktig insats för samordningsfunktionen i det förebyggande arbetet är att rikta särskilt fokus mot unga personer som riskerar att påverkas och ta till sig den här typen av propaganda.

Utifrån omvärldsbevakningen går att konstatera hur sociala medier och internet har en viktig och central roll i att emotionellt påverka, radikaliserar och rekryterar särskilt unga och sårbara individer. Mycket av propagandan handlar om att erbjuda tillhörighet, identitet och öka känslan av att vara viktig. Arbetet med att bemöta och motverka den här typen av information och propaganda är en stor utmaning för samhället och något som behöver utvecklas.

Omvärldsbevakningen visar också hur det globaliserade samhället gör att händelser i världen når och påverkar lokalt. Den digitala utvecklingen har bidragit till att olika typer av extremiströrelser eller individer som sympatiserar lättare kan nå varandra, hitta inspiration och trigga varandra jämfört med tidigare.

Den enkät Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism gjort uppger majoriteten av kommunerna att det stora lokala problemet är kopplat till den våldsbejakande högerextremistiska miljön. Baserat på resultatet av enkäten i lägesbilden och utifrån samordningsfunktionens egen information ser bilden något annorlunda ut i Göteborg. Det är fortsatt så att de flesta fall av oro för individer är kopplade till den islamistiska extremismen lokalt, men ett tydligt trendbrott syns från mitten av 2016. En tydlig tendens under 2017 är nämligen den ökade aktiviteten och synligheten av högerextremistiska grupper och miljöer. Den grupp som är mest synlig och aktiv är NMR. Samordningsfunktionen får alltmer information om att de genomför olika aktiviteter i Göteborg. Det handlar om allt ifrån propagandaspridning, manifestationer och rekrytering, men det finns också våldsdåd som kopplats till individer i miljön.

NMR fick särskilt mycket uppmärksamhet under demonstrationen 30 september 2017 i Göteborg, vilket sannolikt gynnade dem som grupp.

Resultaten från enkätundersökningen i lägesbilden visar hur radikaliserings och våldsbejakande extremism tar sig uttryck i vardagen i Göteborg.

Svaren som vittnade om brottsutsatthet, hot och våld samt trakasserier och hatbrott behöver följas upp. De svarande har offentliga eller ideella uppdrag. De svarande hade möjlighet att i fritextsvar dela med sig av upplevelser i enkäten. Samordningsfunktionen kan konstatera att vi fick in ett stort antal fritextsvar.

Bilden över händelser eller aktiviteter i det offentliga rummet skiljer sig från orossamtal om individer. Samordningsfunktionen noterar hur majoriteten av händelserna som rör manifestation, demonstration, propagandaspridning och klotter är kopplade till den högerextremistiska miljön. Den högerextremistiska miljön tycks vara mer offensiv och vilja synas i offentliga sammanhang, medan den islamistiska våldsbejakande miljön inte är lika öppet synlig. Det finns dock självutnämnda teologiska experter i Göteborg som rör sig i miljöer med unga personer för att påverka och rekrytera.

Vad gäller orossamtal till samordningsfunktionen redovisades samtliga fall för perioden 2015–2017. Begreppet radikaliserings är ett i många stycken oklart och svårt begrepp att använda i sammanhanget, men det centrala i de här fallen är att någon i omgivningen är orolig för individen utifrån en beteendeförändring. De flesta samtalen handlar om oro för unga individer, mellan 15 och 25 år. Samtalen handlar om alla möjliga typer av oro som uttrycks, där man vill ha hjälp i att försöka reda ut om det är tecken på radikaliserings eller något annat. Under perioden 2017 började samtalen handla om äldre personer. En annan intressant aspekt är att en del av samtalen har handlat om individer som inte uttrycker sympati med terrorklassade grupper och rörelser, utan i stället uttrycker vilja att ansluta sig till motståndsgupper mot till exempel IS i konflikthärjade områden.

Med en relevant och uppdaterad lägesbild som grund har samordningsfunktionen en bra utgångspunkt i arbetet med att ta fram förslag på konkreta insatser för att förebygga och motverka att våldsbejakande extremistgrupper får ytterligare fotfäste i Göteborg.

Social resursförvaltning
Januari 2018

goteborg.se/valdsbejakande

